De oude snorrebaard. Vertellingen uit het soldatenleven

J.J.A. Goeverneur

bron
J.J.A. Goeverneur, *De oude snorrebaard. Vertellingen uit het soldatenleven*. D. Noothoven van Goor, Leiden ca. 1860-1870

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/goev001oude02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. de Bibliotheek Rotterdam

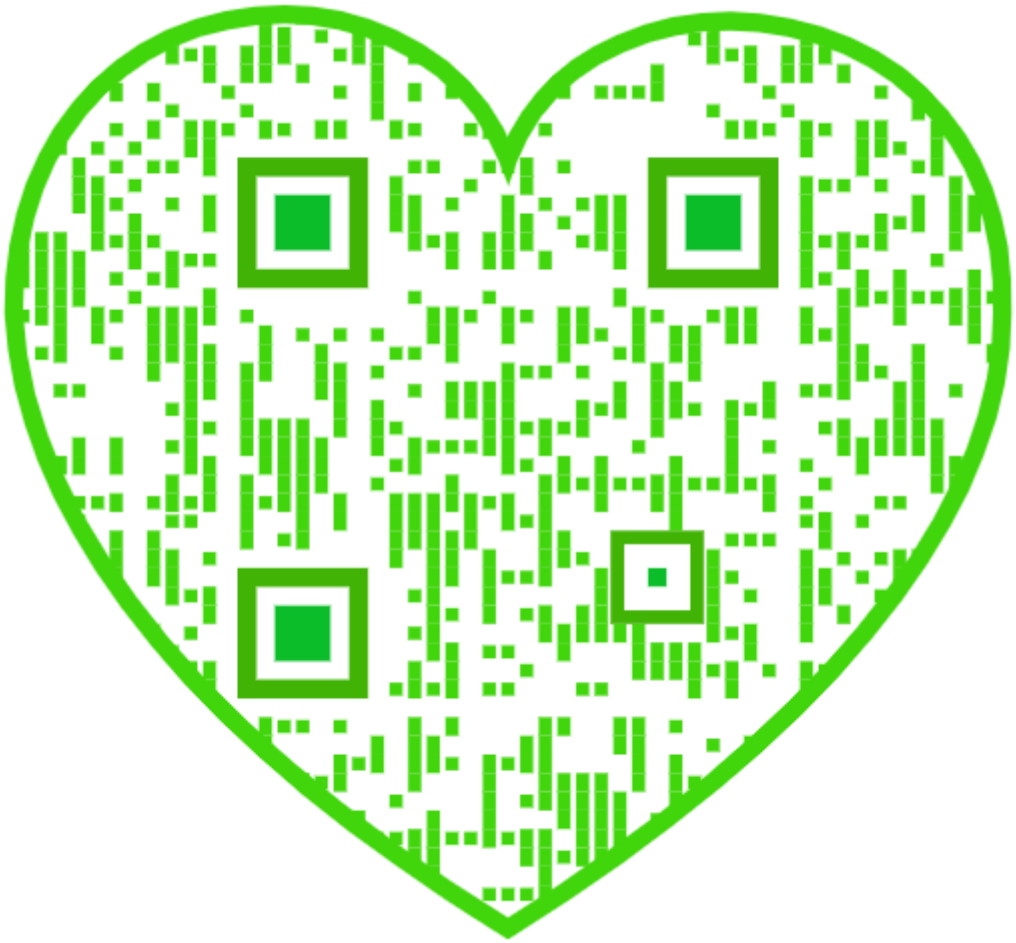

‘de sabel in de rechter, het pistool in de linker hand’

De man zonder hoofd.
Uit het leven van een Pruisisch officier.

Het was de avond vóór den slag van Jena, de avond van den 13 October 1806. De beide legers der Pruisen en Franschen lagen tegen elkander over op de hoogvlakte van Jena, het zoo beroemd geworden slagveld. De stelling der Pruisen was goed en, naar wij meenden, toereikend gedekt. Hun linker vleugel steunde op de heuvels bij Dornburg, terwijl hun rechter zich bijna tot Apolda uitstrekte; aan gunstig en voldoend terrein, om hunne krachten behoorlijk te ontwikkelen, ontbrak het hun niet. De stelling der Franschen was zeer dicht opeen gedrongen en om den Landgrafenberg gegroepeerd, op welks top de keizer zijn generalen staf verzameld had.

Het was een vochtige, koele avond, en als majoor in het Pruisische leger had ik een voorpost te kommandeeren. De beide legers lagen zoo dicht bij elkander, dat een kanonskogel uit het eene het ander bereikt zou hebben, en de vijandelijke voorposten konden elkaar wel bijna de hand reiken. Stil hadden wij ons om het wachtvuur gelegerd, vermoeid van den marsch van den vorigen dag en hongerig, daar 't aan levensmiddelen ontbrak en de meeste soldaten niet eens brood hadden kunnen krijgen. Aan een op handen

zijnden slag dachten wij niet. Door het geheele Pruisische leger was het geloof verbreid, dat beide legen den volgenden dag, den 14, een rustdag zouden hebben en dat de vrede op het punt was van gesloten te worden.

Toen ik mij juist in mijn mantel had gewikkeld, om eenige rust te nemen, kwam een soldaat bij mij en meldde, dat de man zonder hoofd zich daar even weer vertoond had. Hij was uit het hoofdkwartier van ons leger gekomen, bedaard tusschen alle wachtvuren en soldaten doorgegaan en bracht thans schrik onder de voorposten.

Hoe vermoeid ook en hoe gaarne ik mij aan de rust had overgegeven, sprong ik toch op, om deze geestverschijning te zien, die onder de Pruisische troepen reeds meermalen schrik had veroorzaakt, daar zij zich steeds op den avond vóór een slag of van eenig ongeluk, dat de Pruisen trof, in ons leger vertoond had. De posten hadden reeds meermalen op de witte, bedaard haren weg vervolgende gedaante, die haar hoofd in de hand droeg, geschoten, doch de kogels waren, volgens hunne bewering, telkens naar hen zelven teruggesprongen. De soldaten hadden mij van deze algemeen gevreesde en onheil verkondende verschijning reeds veel verteld, en de laatste dagen hadden het hunne bijgedragen, om dit algemeen bijgeloof te versterken en de vrees voor het spook te vergrooten.

Op den avond van den 8 October was die man zonder hoofd in het voor Schleiz opgeslagen legerkamp der Pruisen verschenen, en den 9 October waren de Pruisen, onder Tauenzien, met overmacht door Bernadotte aangegrepen en met zwaar verlies uit hunne stellingen gedrongen. Den volgenden avond had de verschijning zich in de door prins Louis aangevoerde en bij Rudolstadt en Blankenberg staande afdeeling des Pruisischen legers vertoond, en den volgenden

dag tastte Lannes de Pruisen met 25000 man aan; de prins sneuvelde en de Pruisen verloren 1200 gevangenen, 300 dooden en 30 kanonnen. Snel had deze tijding zich door het Pruisische leger verbreid, en de soldaten schreven deze neerlaag aan de verschijning van den man zonder hoofd toe.

Zonder aan de vertellingen der soldaten geloof te schenken, was ik toch verlangend, om de verschijning met eigen oogen te zien. Haastig gespte ik mijn sabel om, stak een pistool bij mij en haastte mij met een onderofficier en een soldaat naar de plaats, waar de verschijning het laatst gezien was. De nacht was donker en de omtrek werd alleen door het schijnsel der naburige en verre wachtvuren flauw en spookachtig verlicht.

Toen wij tusschen de laalste voorposten van ons leger doorgingen, zagen wij 't raadselachtig verschijnsel op geringen afstand voor ons uit gaan. Nagenoeg alle voorposten hadden het gezien, doch zonder zich aan hen te storen was de man zonder hoofd hen voorbij gestreken. Er was mij veel aan gelegen, den geest zoo mogelijk in handen te krijgen, om de soldaten van het dwaze hunner vrees te overtuigen; want dat alles op bedrog moest uitloopen, daar was ik vast van overtuigd.

Haastig, snelden wij de verschijning na, die rustig, zonder om te zien, voor ons uit ging. Toen zij nog ongeveer tien passen van ons af was, nam ik de sabel in de rechter, het pistool in de linker hand en riep het spook een luid: ‘Halt!’ toe.

Langzaam en zwijgend keerde het zich om en verhief dreigend de hand, waarin het zijn hoofd hield. Mijne geleiders stonden verschrikt stil; ik zelf was meer verbaasd dan verschrikt, en met opgeheven pistool naderde ik de gedaante die onbewegelijk stil stond. Weinige passen was ik nog van

haar, toen zij het hoofd, dat zij in de hand had naar mij toe wierp; het trof mij op de borst, onwillekeurig schoot ik mijn pistool af, en toen ik weder opzag, was de gedaante verdwenen. Mijne makkers, die eenige schreden achter mij gebleven waren, beweerden ten stelligste, dat de kogel van mijn pistool van de gedaante op hen was teruggestuit, terwijl de man zonder hoofd zelf in den grond verzonken en verdwenen was. Ik zocht naar het hoofd, dat hij mij had toegeworpen; het lag voor mijne voeten, en onwillekeurig huiverde ik, toen ik een doodskop in de handen hield, welks oogen mij in het donkere van den nacht spookachtig aanstaarden.

Met geweld zocht ik alle vrees van mij af te zetten. Mijn verstand kwam op tegen het denkbeeld, dat ik eene werkelijke geestverschijning gezien had, ik was inderdaad geenszins bijgeloovig, en toch wist ik mij het raadselachtig verdwijnen der gedaante met geen mogelijkheid te verklaren.

Wij keerden naar ons wachtvuur terug. Tegen mijn wil hadden mijne begeleiders het gansche avontuur verteld en nog akeliger voorgesteld, en angst en bezorgdheid maakten zich van de soldaten meester, daar zij nu in de vaste overtuiging verkeerden, dat ons den volgenden dag een ongeluk treffen moest. Vruchteloos kwam ik tegen deze bijgeloovige voorstelling op. Ik stelde hun voor, dat wij den volgenden dag een rustdag zouden hebben, dat Napoleon dienzelfden dag de vredesvoorslagen door een ordonnansofficier aan koning Friedrich Wilhelm had toegezonden, en dat deze ordonnansofficier voor weinige uren in Hohenlohe's hoofdkwartier bij Kapellendorf was aangekomen. Ik zocht hun aan het verstand te brengen, dat Napoleon den volgenden dag onmogelijk een slag wagen kon, daar hij eerst het geringste deel van zijne krachten en zijn geschut op de hoog-

vlakte had, en dat het hem niet doenlijk was, van Jena uit de artillerie den berg op te krijgen; ik wees hun de geringe door de wachtvuren der vijanden verlichte ruimte, terwijl onze vuren zich onafzienbaar ver uitstrekten. De soldaten lieten zich evenwel niet afbrengen van hun geloof; het ongeluk der vooraf gegane dagen was voor hen een al te overtuigend bewijs. Hoewel ik mij de ontmoeting uit het hoofd zocht te zetten, was nu toch de slaap geweken, en in onze mantels gedoken legerden wij ons om het vuur, om de uren tot den morgen in gesprek door te brengen.

Toen de morgen aanbrak lag zulk een dichte, vochtige nevel over het gansche landschap, dat men nauwelijks tien passen van zich af kon zien. In de vijandelijke legerplaats was alles stil; en de mist belette ons waar te nemen, of er ook eenige beweging heerschte. In het vaste geloof aan een rustdag en den naderenden vrede waren wij rustig en kwam de gedachte niet bij ons op aan de mogelijkheid van een veldslag.

Daar evenwel, te zes uur 's morgens, zagen onze voorposten eensklaps Fransche battaillons in slagorde en met gezwinden pas oprukken. Door den nevel begunstigd, waren zij onbemerkt tot dicht bij onze posten genaderd. Dezer geweervuur joeg ons op. Onvoorbereid, als wij waren, grepen wij ijlings naar onze wapens, doch hadden nauwelijks tijd, om ons te formeeren, daar de vijandelijke battaillons reeds dicht voor ons stonden. Hoewel verschrikt en verrast, boden wij een dapperen tegenstand, maar werden toch teruggedreven en moesten 20 stukken in den steek laten.

Door het vuren in het front opgeschrikt, kwam vorst Hohenlohe uit het hoofdkwartier aanrennen, doch geloofde dat alles slechts eene onbeduidende schermutseling en dat het nutteloos was, verdere maatregelen te nemen, voordat

de nevel was opgetrokken. Intusschen won de vijand al meer en meer veld. De gansche Pruisische armee trad eindelijk onder de wapens, maar vermocht niet te beletten, dat de Franschen verscheidene dorpen, die voor onze stelling van groot gewicht waren, namen. Toen eindelijk te negen uur de nevel optrok, begreep de vorst den ganschen omvang van het gevaar; op beide zijden waren de Pruisen door den vijand omringd. De worsteling begon op alle punten. Tevergeefs vochten de onzen ten dapperste, tevergeefs brak onze ruiterij door de Fransche been en bracht de infanterie des vijands in verwarring, de Franschen hadden reeds te veel voordeelen behaald. De slag bij Jena was reeds beslist, het verliezen er van voor de Pruisen onafwendbaar, en met dezen dag begon de lange reeks van zware slagen en tegenspoeden, waardoor Pruisens macht verbroken werd.

'De man zonder hoofd heeft het ons den avond te voren voorspeld,' zeiden de soldaten; 'hij heeft het ongeluk over ons gebracht; waar hij verschijnt gebeurt ongeluk, is aan geen overwinning te denken.'

Ik kon dit geloof niet aan het wankelen brengen; die verschijning was mij zelven een onopgelost raadsel gebleven, en zij, de niet voorziene slag van den volgenden dag en het ongeluk, dat die over ons gebracht had, hielden mijne gedachten dikwijls bezig, verbijsterden mij en dreigden het bijgeloof eene geheime poort in mijne borst te openen.

Door den dubbelen slag van Jena en Auerstädt was de gansche Pruisische armee verdeeld en verstrooid. Vorst Hohenlohe was, door den vijand vervolgd, met de overblijfselen der armee naar Maagdeburg teruggetrokken. Onzeker, of hij die overvolle, niet toereikend van levensmiddelen voorziene stad zou kunnen houden, verliet hij baar met 50 battaillons en 160 eskadrons, om over Spandau Stettin te be-

reiken. Voordat wij evenwel bij Spandau waren, vernamen wij, dat de vesting gecapituleerd had, en de vorst trok nu over Grandsee naar Zehdenick. Murat met de ruiterij en Lannes met de infanterie waren ons steeds dicht op de hielen. Murat kwam ons vooruit, en toen wij den 26 October Zehdenick verlaten hadden, werden wij door den vijand aangetast. Wij moesten den rechten weg naar Stettin verlaten en wendden ons naar Boitzenburg, om over Prenzlau Stettin te bereiken.

Door den onafgebroken veertiendaagschen marsch vermoeid en uitgeput, kwamen wij den 27 October te Boitzenburg aan in de hoop van onze vervolgers ten opzichte van de door ons ingeslagen richting misleid te hebben.

Het toeval wilde, dat ik weder op voorpost werd gezonden, en, door de ras op elkaar gevolgde tegenspoeden half ontmoedigd, hadden zich de soldaten aan de bivaksvuren gelegerd en was ik zelf spoedig ingeslapen. Middernacht was voorbij, toen ik door een soldaat gewekt werd, die mij meldde, dat de man zonder hoofd zich weder in onze legerplaats had vertoond. Niet zonder schrik rees ik overeind en, ik kan het niet ontveinzen, eene koude rilling overviel mij. Zoodra de mare, dat de hoofdelooze weder spookte, onder de soldaten ruchtbaar werd, was de verslagenheid bij hen groot en algemeen. Vruchteloos stelde ik hun voor, dat Murat onze richting waarschijnlijk niet kende, en dat hij ons onmogelijk kon hebben ingehaald, omdat hij een omweg moest maken. Voordat hij ons bereiken kon, waren wij in Stettin geborgen. In spijt van al mijne gronden, lieten de soldaten zich nogtans niet overtuigen.

Ditmaal was ik trouwens vast besloten, de verschijning op het spoor te komen en haar geheimzinnig wezen te ontsluieren. Met drie vastberaden soldaten bij mij ging ik in

den donkeren kouden nacht uit, en nauwelijks waren wij weinige minuten buiten de voorposten, toen ik het spooksel ondekte. Ik greep mijn pistool en ijlde het na; ik kwam nader en nader, en langzaam en bedaard ging het voor ons uit. Reeds kon ik het duidelijk onderscheiden - ja, het was de hoofdelooze, en het hoofd droeg hij in de rechter hand.

Wederom, als dien avond voor den slag van Jena, riep ik hem, nog weinige passen van hem af, een gebiedend 'Halt!' toe. De gedaante keerde zich langzaam om en stond zwijgend stil. Vurige oogen gloeiden uit het hoofd, dat zij in de hand droeg. Eene rilling bekroop mij; ik legde aan en schoot. De kogel vloog op mij terug, en oen akelig, hot gelach drong mij in de ooren. Ik was in waarheid hevig verschrikt, want ditmaal had ik zelf gevoeld, dat de kogel op mij was teruggestuit. Toen ik daarop met blanke sabel - mijne makkers hadden mij verlaten - op de plaats toeschoot, waar de man gestaan had, was hij verdwenen en geen spoor meer van hem te ontdekken.

De raadselachtige verdwijning deed mij thans zelf aan de waarheid der verschijning gelooven. Ik keerde naar het wachtvuur terug en gaf mij zwijgend aan mijne sombere gedachten over, terwijl de soldaten al de gevallen, dat de man zonder hoofd zich vertoond had, optelden en de rampen nagingen, waarvan hij het voorspook was geweest. Wat zou thans weder de dag van morgen aanbrengen?

Nauwelijks werd het licht in het oosten, of van onze uiterste voorposten lieten zich schoten hooren. Verschrikt rezen wij op; de man zonder hoofd had weder goed geprofeteerd, want kort daarna werden wij door Murats geduchte dragonders van voren en in de flank aangevallen. Nog stonden al onze troepen niet onder de wapens, toen de ruiters

reeds door onze linie gebroken waren. Toen Murat den dag te voren onze richting naar Prenzlau bemerkt had, was hij ons dadelijk gevolgd en had ons vóór middernacht bereikt.

In verwarring trokken onze troepen zich terug, maar werden kort daarna door maarschalk Lannes in de rechter flank aangevallen. Een kogel verbrijzelde mij den rechter arm, en als gekwetste viel ik in 's vijands handen.

Vorst Hohenlohe had Murats opeisching, om de wapens neer te leggen, van de hand gewezen en eene sterke batterij tegen de Fransche opgeworpen. Toen echter die batterij door de Franschen veroverd, toen een te hulp snellend regiment infanterie en cavallerie teruggeworpen en prins August van Pruisen zelf gevangen genomen was, bleef vorst Hohenlohe niets over, dan zich over te geven. 14,000 man, 40 standaarden en 50 stukken vielen in handen der Franschen.

Zwaar gekwetst, moedeloos, zonder hoop voor Pruisen meer lag ik in het ziekenhuis. Donkere beelden vervulden mijnen geest en in mijne droomen verscheen telkens de dreigende gedaante van den man zonder hoofd. Hij had al dat ongeluk over ons gebracht; dit was thans mijne vaste overtuiging.

Het was in het jaar 1829. De vrede was lang voor Duitschland teruggekeerd, Napoleon lang op St. Helena gestorven en mijn arm was lang weder geheeld, d.i. de plaats, waaraan hij eens gezeten bad. Nagenoeg 't vierde eener eeuw was na den slag bij Jena en het gevecht bij Boitzenburg verstreken. Vaak had ik met mijne vroegere kameraden over die noodlottige dagen voor den vrede van Tilsit gesproken, en dikwijls kwam dan ons gesprek op den man zonder hoofd

terug. De tijdruimte eener vierde eeuw had mijn bloed russtiger doen vloeien en mijne haren gebleekt, ik had veel in mijn leven beleefd en behoorde niet tot de gevoelige naturen, maar toch liep het mij, zoo vaak wij over die raadselachtige verschijning spraken, nog altijd eenigszins koud over den rug. Ik had daar vaak en veel over nagedacht, maar had mij het geziene nooit kunnen verklaren, hoe gaarne ik al het wonderbare en bovennatuurlijke ook had weggeredeneerd.

Ik had mijn pensioen en woonde destijds in Berlijn. In dezelfde straat, tegen mij over, woonde een oude Franschman, Paul Lorette, gelijk op het kleine bord boven zijne deur stond. Ik wist intusschen niets van hem, dan dat hij vogels africhtte en daarmee handel dreef, en dat hij eene lieve bloeiende dochter van achttien tot twintig jaren had.

Op een avond kwam dat meisje mij in mijne kamer opzoeken en verzocht mij, haar naar haren vader te vergezellen, die vurig wenschte, mij te spreken. Met tranen in de oogen vertelde zij mij, dat haar vader ernstig ziek was en zeker maar kort meer had te leven. Hare moeder was dood en haar vader, een oud Fransch soldaat, had in Duitschland geene betrekkingen, zoodat zij na zijnen dood eenzaam en verlaten zou achterblijven. Schoon eenigszins vreemd van haar verzoek ophoorende, was ik, hoorende, dat haar vader oud gediende was, natuurlijk terstond bereid, het meisje te volgen.

Ik vond den ouden heer te bed liggen. De kamer was eenvoudig, bijna armoedig zelfs, maar er heerschte de grootste orde en zindelijkheid, en de vele en velerlei vogels, die in kooitjes aan de wanden en aan de vensters hingen, gaven er zelfs een gemoedelijk aanzien aan. De oude reikte mij

zijne vermagerde hand en, terwijl hij zich, door zijne dochter ondersteund, in zijn bed oprichtte, zeide hij:

‘Hartelijk dank, heer majoor, dat gij gekomen zijt; doch ik wist wel, dat gij de bede van een ouden, stervenden krijgsman niet zoudt afslaan.’

‘Ik heb daar even eerst van uwe dochter vernomen, dat gij vroeger soldaat zijt geweest,’ antwoordde ik.

De oude glimlachte. ‘Ja, dat was ik,’ zeide hij; ‘en wij hebben elkaar vroeger reeds meermalen ontmoet.’

‘Vroeger?’ vroeg ik, terwijl ik den oude scherp aanzag en mij bedacht; doch de trekken waren mij vreemd. ‘Ik kan mij niet herinneren, waar en wanneer wij elkaar vroeger gezien hebben.’

‘Dat geloof ik wel,’ antwoordde de oude. ‘Over de twintig jaar liggen daartusschen, en ik ben oud en gebrekkig geworden. Wij hadden reeds tweemaal tegen elkaar over gestaan; daarop lagen wij beiden na 't gevecht bij Boilzenburg in het lazaret krib aan krib. U was de redder arm weggeschoten, en mij had een kogel in de borst getroffen.’

Eene donkere herinnering kwam bij mij op. ‘Ja, ik herinner mij,’ antwoordde ik, ‘ik herinner 't mij: maar ik zou u niet weer herkend hebben. Uw naam en uwe trekken waren mij ontschoten; ik had toen zwaar van mijne wonde te lijden; ik gaf weinig acht op u, omdat gij een Franschman waart.’

‘Dat weet ik,’ zei de oude.

‘Maar waar kunnen wij elkaar dan al tweemaal vroeger ontmoet hebben?’ vroeg ik.

De veteraan zweeg een oogenblik. ‘Den avond vóór den slag bij Jena en op den avond voordat wij beiden gewond werden,’ gaf hij ten antwoord.

Ik keek hem vorschend in het gezicht, doch geene herinnering steeg bij mij op, hoe veel ik mij ook bedacht.

'Ik geloof het wel,' vervolgde de oude, 'dat gij mij niet herkent, want gij hebt mij toen reeds niet herkend. Herinnert gij u nog de verschijning van den man zonder hoofd?'

Verbaasd hoorde ik op. 'Spreek op,' zeide ik driftig, 'wat heeft onze ontmoeting met de verschijning te doen, die zoo noodlottig in mijn leven en in het lot van Pruisen heeft ingegrepen, die eene zoo onheilspellende voorbeduidenis voor ons was; spreek!'

De oude krijgsman zag mij een oogenblik vragend in het oog. 'De jaren hebben veel veranderd en hebben de oude vijandschap weggenomen. Mijn keizer is lang dood, Duitschland met Frankrijk bevriend; ik heb slechts nog eenige uren te leven; thans kan ik u, die mij tweemaal zoo kloekmoedig in den weg zijt getreden, gerust zeggen: ik was de verschijning, de man zonder hoofd.'

'Gij?' vroeg ik half verschrikt, terwijl ik onwillekeurig eene schrede achteruit week.

'Ja, ik,' zeide de kranke. Gij vocht voor uwen koning, ik voor mijn keizer. Nu echter is er geen keizer van Frankrijk meer; alles is voorbij.'

'Gij?' vroeg ik nogmaals; 'gij de man zonder hoofd? Verklaar mij dat.'

De oude richtte zich nog hooger in zijn bed op en scheen zijne laatste krachten bijeen te rapen. 'Ik diende eigenlijk onder maarschalk Lannes, maar ook onder de andere korpsen was ik wel bekend en was nu bij het een, dan bij het ander, waar ik nuttig kon zijn. In mijne jeugd was ik een wilde vermetele knaap, en toen ik ouder werd, bleef mij daar veel van bij. Ik had reeds vroeger bij herhaling de sterkte en de stelling van onzen vijand zoeken

uit te vorschen, vooral als de keizer of mijn generaal een aanval voorhad. Dat was mij altijd gelukt, en ik werd telkens vermeteler en stouter. Onder verschillende maskers heb ik vroeger den vijand bespied. Toen wij in 1806 met de Pruisen te doen kregen, nam ik de vermomming van den man zonder hoofd aan. Ik nam bij Schleiz de positie der Pruisen op, en den volgenden dag greep Bernadotte hen aan en sloeg hen. Den volgenden dag sloop ik in het leger der onder prins Louis bij Rudolstadt staande Pruisen. Lannes tastte hen aan, de prins viel, en de Pruisen werden teruggedrongen.'

'En bij Jena?' viel ik hem ongeduldig in het woord.

'Bij Jena deed ik even zoo. Ik wist, dat de Pruisische soldaten aan het gewaande spook geloofden en er bevreesd voor waren. Toen vervolgdet gij mij, gij riept mij halt toe, uw kogel had mij bijna het leven benomen. Op het borstharnas, dat ik onder mijn gewaad droeg, stuitte die af.'

'En gij wierpt mij het doodshoofd toe?'

De oude knikte toestemmend.

'Maar waar bleeft gij? Gij waart eensklaps verdwenen?'

Uwe opgewondenheid en de donkerheid van den nacht redden mij. Mijn witte mantel, dien ik over het hoofd had gehangen, was zwart gevoerd; ik keerde dien ijlings om. Gij zaagt naar de witte gedaante rond, en ik, die in mijn zwarten mantel vluchtte, ontsnapte aan uw oog.'

'En op uwe berichten af ondernam de keizer den slag op den volgenden morgen?'

'Neen, heer majoor,' antwoordde de oude hoofdschuddend. 'Tot dien slag op den volgenden dag was de keizer lang besloten; op zijne plannen kon geen generaal, veel minder een gemeen soldaat als ik, inwerken. De Pruisen geloofden, dat wij onze artillerie nog niet op het slagveld hadden,

maar gedurende den nacht liet de keizer haar met de grootste moeite op de hoogvlakte brengen. Gij wist daar niets van, maar gij hadt moeten zien, welke moeite het kostte, het zware geschut in de kloof op te krijgen. Er moesten rotsen door kruit vernield en boomen omgehouwen worden, en de keizer stond van den beginne af daarbij en sloeg zelf de hand aan het werk; aan onze zakdoeken hebben wij menig kanon mee op den berg getrokken, daar de paarden alleen dat niet konden.'

Het verhaal van den ouden krijger duurde mij te lang. 'En bij Boitzenburg?' viel ik hem ongeduldig in het woord.

'Gij wist niet, dat Murat met zijne ruiterij u reeds voor middernacht ingehaald had; ik nam op mij, de positie der Pruisen op te nemen, of het mogelijk was, dat Murat hen met de ruiterij alleen aangreep, dan of hij eerst op maarschalk Lannes zou moeten wachten. Het toeval wilde, dat gij mij ten tweeden male in den weg tradt. Gij schoot op mij, maar uw kogel miste.'

'De kogel stuitte op mij terug.'

'Neen,' antwoordde de oude glimlachend. 'Ik droeg verscheidene kogels in de hand en wierp er u een toe. Ik gebruikte deze list, om den soldaten vrees aan te jagen en hen van schieten terug te houden, want niettegenstaande mijn harnas, hunne opgewondenheid en de donkerheid hadden zij mij licht doodelijk kunnen treffen.'

Ik zweeg verbaasd. Dat was dus de eenvoudige oplossing van het raadsel, dat mijne gedachten zoo lang bezig gehouden en zoo veel opspraak en schrik in onze gelederen veroorzaakt had.

'In het gevecht van den volgenden dag,' ging de oude voort, 'werd ik evenals gij gewond, en wij kwamen in het lazaret nevens elkaar te liggen. Ik herkende u dadelijk aan

de stem, schoon ik slechts tweemaal dat Halt! uit uw mond gehoord had. Ook verstond ik duitsch genoeg, om te hooren, wat gij na eenige dagen aan een uwer gekwetste kameraden van den man zonder hoofd verteldet. Natuurlijk zweeg ik echter. -

'Nu volgt mijne korte levensgeschiedenis,' vervolgde hij na wat gerust te hebben. 'Om wille van mijn kind moet gij die hooren. Toen ik uit het lazaret kwam, was ik nog niet behoorlijk genezen. Ik kwam bij een ouden boschwachter in kwartier, mijne wonde brak weer open en ik lag op den dood. De dochter van den boschwachter, een vroeger geëmigreerd Franschman en groot vereerder des keizers, paste mij met groote zorg op, en aan beider zorg had ik mijn leven te danken. Ik deugde echter niet meer tot soldaat, en toen ik mijn pensioen kreeg, had de oude er niets tegen, dat ik zijne dochter trouwde. Leipzig en Waterloo beslisten des keizers en Frankrijks lot, het werd vrede, en toen de oude stierf, kwam ik hier naar Berlijn en leefde van den vogelhandel. Bij den dood van mijne vrouw bleef mij slechts ééne dochter. Zoo lang ik leef, kon ik voor haar zorgen; maar na mijn dood blijft zij hulpeloos en verlaten. Zij heeft in Duitschland geene verwanten, en of de mijnen in Frankrijk nog leven weet ik niet. Nu het met mij ten einde loopt, liet ik u verzoeken, bij mij te komen, heer majoor. Gij zijt een dapper soldaat geweest, en een braaf soldaat heeft ook altijd een goed hart. Wilt gij voor mijn kind zorgen, als ik dood ben?'

Ik gaf hem de hand en beloofde dat. Den volgenden dag stierf hij. Zijne dochter woont thans bij mij; het is een braaf, dankbaar meisje, en voor hare toekomst is gezorgd.

De steppenduivel.
Of Levensgeschiedenis van een Donschen kozak.

Mijne jonge lezers zullen op de kaart het verbazende Russische rijk wel weten liggen, welnu, in het zuiden van dit land, dicht bij de Zee van Azof, moest een reiziger zich eenige dagen ophouden; hij kwam daar in kennis met een majoor van de Donski-kozakken, die hem onder anderen de volgende geschiedenis van zijn eigen grootvader mededeelde:

‘Zoo uwe reis’ - begon de Kozakkenmajoor, - ‘u ooit in mijn Donsch vaderland brengt, moet gij uw verblijf niet tot Nowo-Tscherkask bepalen, maar verder naar het zuiden gaan en vooral de steppen tusschen den Don en Manytsch en de oevers van de Salrivier bezoeken. Daar vindt gij nog iets van onze oude zeden, en misschien treft gij er nog soms mannen aan, die in voorkomen en levenswijze aan mijn grootvader herinneren, die het echte type van onze Kozakkenhelden van eertijds was. Ten zuiden van den Don, waar tegenwoordig de meesten van onzen stam wonen, is men van de oude goede zeden geheel afgeweken en verbasterd. Op den linker Donoever zijn nog Kozakkenfamiliën, die, in eenzame stroo- of rieten hutten of in 't schoone jaargetij onder tenten wonend, een schier even nomadisch leven leiden, als hunne naburen, de Kalmukken. Vandaar stamt mijne familie van moederszijde en mijn grootvader Wassily Iguroff, de Steppenduivel, af, een der merkwaardigste menschen, die gene streken misschien ooit hebben opgeleverd.

Ons volk aan den Don was, zoo als gij weten zult, sinds overoude tijden een vrij volk en lijfeigenschap heeft nooit

onder ons bestaan. Ofschoon wij echter geen eigenlijken erfadel kenden, bestond toch zelfs vóór de Russische heerschappij geenszins eene volmaakte maatschappelijke gelijkheid aan den Don, en enkele familiën oefenden er altijd een overwegenden invloed uit, waar 't op besluiten voor het algemeene welzijn, op 't maken van oorlog en vrede aankwam. Tot die machtige families behoorden vooral ook de Iguroffs, mijne stamouders van moeders kant. Hun hoog aanzien steunde niet op geschreven oorkonden, maar enkel op de sterke vuisten, waarmee de afstammelingen van dat geslacht van oudsher de lans hadden gezwaaid, op hun krijgshaftigen aard, hun kuddenrijkdom, hunne talrijke verwantschap en de aanzienlijke schaar wakkere strijders, uit verwanten en vrienden bestaande, die bij elken krijgstocht zich om hen plachten te verzamelen. Vaak voerden de Iguroffs den oorlog tegen de Tartaren en de naburige Nogaiers geheel op hun eigen vuist, zonder hun hetman vooraf gevraagd te hebben. Wie maar trek naar buit en Nogaier schedels had, schaarde zich bij zulke gelegenheden onder de vaan der Iguroffs. Aan Don en Manytsch heerschte wijd en zijd het geloof, dat de Krijgsgod dezer familie bijzonder gunstig was en dat men van een strooptocht onder hare aanvoering nooit met leêge handen terugkeerde. Intusschen nam dit geluk, dat den Iguroffs zoo lang had aangelachen, eensklaps eene vreeselijke wending. Door hun voorspoed doldriest gemaakt, drongen zij gedurig dieper in de Nogaïsche steppen, om kudden weg te drijven. Eens waagden zij zich reeds laat in het jaar met hunne bende tot bij Perekop. Zij maakten veel buit, doch bij hun naar huis keeren loerde een twintigmaal sterker troep Nogaïsche ruiters op hen en sneed hun den weg af naar den Don. De kozakkenpaarden waren moê en half uitgehongerd, want zware sneeuw, die gevallen was, had hun het

mager voeder der steppe onttrokken, terwijl de paarden der Nogaiers met frissche kracht op de kampplaats verschenen. In den wedloop konden onze langmanige rossen het ditmaal met de flinke Tartaarsche renners niet opnemen en zoo moesten de blanke wapens den uitslag beslissen, kromme sabels tegen spitse lansen. 't Gevecht was ditmaal verduiveld heet, schoon kort van duur, want de groote overmacht der vijanden had de onzen spoedig overweldigd. Mijn grootvader Wassily was een der eersten, die viel; zijn harde schedel was tegen het nog harder staal eens Nogaiers niet bestand. Het gruwelijk bloedbad eindigde met de slachting der gansche Kozakkenschaar. Over de honderd ruiters, die allen den naam Iguroff droegen, vonden hier hun dood, benevens een nog wel driemaal grooter getal vrienden en makkers, die zich tot deze ongelukkige onderneming aan hen hadden aangesloten. Alleen mijn grootvader overleefde dit voorval. Hij lag met half gekloofden schedel onder zijn doodelijk gewoud paard op de besneeuwde aarde. Terwijl de woedende vijanden op de lichamen der gevallenen aanvielen en hun de hoofden afsneden, die de chan te Baktschi-Sarai steeds contant betaalde, begroef Wassily, die weer tot zijne kennis was gekomen, zich onder de sneeuw. Hij verhaalde later, hoe hij zijne redding enkel en alleen aan zijn paard had te danken. Het trouwe dier lag een tijd lang stil te hijgen en zijne lange maanharen verborgen zijn gevallen ruiter voor de Nogaïsche gierenoogen. Nadat Wassily de sneeuw over zich gedekt had, wentelde het stervend ros zich op die plek om en verdelgde daardoor de sporen van den daar bedolvene; vervolgens bleef het weer rustig liggen, tot het den adem uitblies. De Nogaiers namen hem zadel en toom af, zonder den daaronder liggenden ruiter te ontdekken, en verlieten de plaats met buit en Kozakkenkoppen.

Eene goede poos lag mijn grootvader bewusteloos onder zijn sneeuwdek. 't Gevecht had met het aanbreken van den dag plaats gevonden, en toen hij weer bijkwam, scheen de maan van middernacht over de steppe. De sneeuw, waarmeê hij zijn hoofd bedekt had, scheen de bloedstorting zijner wonde gestremd en op deze weldadig gewerkt te hebben. Hij voelde slechts eene doffe drukking op de hersens, maar geene lichamelijke zwakheid, en nadat hij zijn gordel om de wonde had gebonden, kroop hij uit de sneeuw voor den dag. Daar wachtte hem een gruwelijk schouwspel. De lijken der verslagenen, van zijn vader, zijne broeders, neven en vrienden lagen geheel naakt en hoofdeloos op de wijde steppe verstrooid. Wolven en jakhalzen waren opgedaagd, die in den maneschijn huilend en jankend hun feestmaal hielden. Mijns grootvaders geweldige basstem verdreef deze roofdieren. Hij zocht onder de dooden het lichaam zijns vaders, dat hij aan een litteeken aan de hand herkende, en bedolf het onder de sneeuw, om het aan de tanden der wolven te onttrekken. Vervolgens sloeg hij nog hij nacht den hem welbekenden weg door de steppe in. Tot zijn groot geluk vond hij een los paard, dat na den val zijns ruiters den Nogaiers ontsnapt was en thans, door honger gekweld, met zijne hoeven de sneeuw opwroette. Onze paarden kennen ons altijd aan een eigenaardig fluiten. Zoo liet het dier zich gemakkelijk vangen on bracht mijn grootvader na een scherpen nachtrit tot aan den Don. Zonder dit gelukkig toeval ware hij zeker verloren geweest, want het te voet gaan was juist zijne sterke zijde niet, en de bereden Nogaiers hadden den wandelaar zeker den anderen dag nog in de steppe opgevangen.

De droefheid der mannen aan den Don is van geheel anderen aard, dan bij die in Duitschland. Van zuchten en tranen merkt men daar niet veel, vooral niets, als 't krijgers

geldt, die een eerlijken dood op het slagveld vonden. Wij laten het weeklagen aan de vrouwen over, en als 't lijk in het graf is gelaten en wij onze handvol aarde daarop geworpen hebben, verzamelen wij ons met verwanten en vrienden tot rooken, drinken en pralen, vertellen van de lotgevallen des afgestorvenen, roemen, waar 't kan, zijne goede eigenschappen, zijne braafheid, zijn moed en zijne wapenfeiten, en gelooven daardoor den doode beter te vereeren dan door krijten en weeklagen. Zoo maakte 't ook Wassily Iguroff, toen hij alleen van de uitgetrokken vierhonderd naar huis keerde en de treurmaar overbracht Er viel hem tevens eene rijke erfenis toe van zijnen vader en de kinderlooze verwanten, aan kudden, rossen, sieraden en goudstukken een aanzienlijk vermogen, met nog een goed aantal volle *wodha*-zakken, een sinds onheuglijke tijden bij ons hooggeschatte en toenmaals ook nog zeer kostbare drank. Dezen grooten voorraad van brandewijn - bij ons jongste geslacht, t.w. bij de rijken, dreigt wijn, punch en vooral de champagner hem geheel te verdringen - gaf Wassily op het lijkfeest ten beste, en duizenden van gasten stroomden van beide Donoevers toe, om uit zijn mond het verhaal van de nederlaag te vernemen en zijn drankvoorraad de behoorlijke eer te bewijzen. Terwijl de Kozakken voor onze stamhut verzameld waren, lammeren slachtten en verleerden en de nagedachtenis der gesneuvelden op hunne wijze verheerlijkten, lag Iguroff aan de wondkoorts lijdende daarbinnen op zijne legersteê. Na drie dagen was hij echter reeds zoo ver hersteld, dat hij de hut verlaten en met zijne vrienden buiten om het hardst drinken kon. Plotseling verhief hij te midden van het doodengelag zijne geweldige stem de verzamelden oproepende, om het verslagen heldengeslacht te wreken. De door zijne warme rede niet minder dan door den vurigen

‘duizende naar wraak snuivende ruiters stortten zich in den konden stroom van den Don’

wodka ontvlamde Kozakken rukten hunne heiligenbeelden van de naakte borst en zwoeren de bloedwraak met vreeselijke eeden. Te midden van een hevigen storm en sneeuwjacht werden de rossen gezadeld, duizende naar wraak snuivende lansruiters stortten zich in den kouden stroom van den Don, en mijn grootvader landde aan hunne spits zwemmend het eerst op den rechteroever met donderend hurrah! Als eene schaar wolven stormde alles naar het Nogaierland. De beide oudste zonen van Wassily, hoewel nog teêre knapen, moesten meêrijden, om, zoo zij al niet vechten konden, toch getuigen van de bloedwraak te zijn. Na een sterken onafgebroken dag- en nachtrit bereikten de onzen een Nogaïsch tentenleger, waaronder een deel van hen, die aan de slachting der Iguroffs deelgenomen en zich hun buit toegeëigend hadden. De morgen was nog niet aangebroken en de Nogaiers lagen in slaap. Na korten tegenweer werden allen neergestoken, 't kind aan 's moeders boezem niet verschoond en de afgesneden kaalkoppen onder het hurrah der bevredigde Kozakkenwraak op de pieken gespietst. Daarop voerde Wassily de ruiters naar de plaats, waar de zijnen den dood hadden gevonden. Wat de wolven daar nog hadden overgelaten, werd in de steppe begraven. Het lijk van mijn overgrootvader, dat Wassily in de sneeuw bedolven had, brachten de Kozakken naar zijne woonplaats en bestelden het daar ter aarde. Het geklag om de gevallenen verstomde zelfs bij de vrouwen, toen zij de wraakoefening vernamen, de bloedige Nogaier koppen zagen. Net lijkfeest werd echter nog eens herhaald en wat van den brandewijnsvoorraad nog overig was vroolijk uitgedronken.

Dit viel in de eerste helft der vorige eeuw voor. Toenmaals was mijn grootvader een nog zeer jong man, hoewel reeds een beroemd krijgsheld, door reusachtigen wasdom,

verbazende sterkte en den wildsten moed uitmuntende. Hij trouwde driemaal en bereikte een zelfs voor ons land, waar kracht en gezondheid van ouds thuis waren, ongehoorden ouderdom. Dertien zonen waren de kinderen van zijn eerste en tweede huwelijk. Zijne derde vrouw, eene gevierde schoonheid van Tscherkask, schonk hem eene dochter en ofschoon de moeder plotseling overleed, had Iguroff toch, geloof ik, deze eenige dochter inniger lief, dan zijne dertien jongens saamgenomen. Zij was mijne moeder; 't is nu al over de twintig jaren, dat zij dood is. Mijn grootvader echter overleefde haar nog, even als zijne gezamenlijke zonen. Ik mocht schilder zijn, om u de gestalte van mijn stamheer zoo duidelijk te teekenen, als zij nog in dit oogenblik voor mijn geest staat; woorden zijn daar niet voldoende toe, want zijn uiterlijk was al te buitengewoon. Het was volmaakt geschikt, om op al zijne kleinkinderen reeds in hunne vroegste kindsheid een diepen en blijvenden indruk te maken, en wij konden hem inderdaad nooit aanzien zonder een gevoel van ontzag en heimelijke vrees. Hij haalde nog eenige duimen over de zes voet en had zich in Europa zeer goed als reus kunnen laten bekijken. Daarbij droeg hij eene hooge muts en had daarom een bos van ravenveeren gewonden. Zelfs als de gansche strijdbare manschap aan den Don verzameld was, stak zijne kolossale statuur boven de langsten onder de duizenden van Kozakken nog wel een vuist breed uit. Daarbij was de breedte van zijne borst en schouders, de waarlijk Herculische bouw zijner beenderen, gewrichten en spieren, waarin alle vleesch bij hem scheen overgegaan, en de ruige haargroei, die zijn lichaam van den schedel tot de zolen dicht bedekte, nog ongewoner, dan zijne lengte. Toen ik, als kleine knaap, om hem verkeerde, was hij reeds diep in de zeventig. Het bruine gezicht was met rimpels be-

zaaid, een half grijze, wilde baard viel hem op de borst neer, hij had een arendsneus en een paar groote oogen, wier wit, roodachtig van geronnen bloed, en wier strakke blik onder den breeden schedelhouw hem een vreeselijk uitzien gaven. Hij gold voor den besten ruiter van het gansche Donsche land, en dat wil bij ons veel zeggen. Altijd reed hij slechts afstammelingen van het trouwe dier, dat hem in de Nogaier steppe stervend het leven had gered en welks nakomelingschap door dezelfde zwartheid van kleur, dezelfde lengte van manen uitmuntte. In het hanteeren van lans en schaschka, even als in het doorstaan van de zwaarste vermoeienissen deed bij evenmin voor iemand onder, en ook in het drinken zocht hij zijns gelijke.

Het schrikwekkend, ik mag wel zeggen, duivelsch uitzien van mijn grootvader was 't niet alleen, wat ons, zijn talrijken kleinkinderen, reeds vroeg een met huivering gemengden eerbied inboezemde - een gevoel, dat trouwens ons niet alleen eigen was, daar dat vele duizenden zijner buren, ja tot zelfs onder de Kalmukken met ons deelden. Zijne zonderlinge manieren waren nog veel meer bevreemdend, dan zijne reusachtige gestalte en zijne bloedroode uilenoogen. Vóór dat bloedbad in de steppe, waarbij bijna zijn gansche geslacht omkwam, moet Wassily Iguroff een vroolijke snaak en zelfs op het oog een knappe jongen geweest zijn. Hij beminde niet enkel zijn paard, vechten en schnaps, maar was ook een vlug danser en geoefend zanger, kende meest al onze oude volksliederen van buiten en moet soms zelf wel eens nieuwe hebben gedicht. Sedert dat ongeluk was hij echter geheel veranderd, somber, stil, ingetrokken en zijn lust tot zingen geheel geweken. Zijne oude makkers kenden den lustigen Wassily niet meer, die vroeger zoo voor als na elken wapentocht zoo druk gelachen, geschertst en gezongen had,

maar nu, zelfs bij 't rumoerigste gelag, slechts zelden uit zijne zwijgende, sombere stemming ontwaken wilde. Sommigen schreven dit geheel veranderd karakter aan de sterke gemoedsbeweging bij dat gebeurde toe; anderen meenden, misschien met meer recht, dat de verandering aan zijne toen bekomen hoofdwonde was te wijten. De Nogaïsche sabel was namelijk zoo diep in zijn schedel gedrongen, dat zij waarschijnlijk de hersens had aangedaan, en er behoorde zekerlijk de ijzersterke natuur mijns grootvaders toe, om zulk eene kwetsuur te overleven en zoo spoedig daarna het avontuurlijk bedrijf van steppenkrijger weer op te vatten. Hoe 't zij, hij verried sedert die gebeurtenis bevreemdende eigenaardigheden en soms meende zijne familie zelfs sporen van werkelijke krankzinnigheid bij hem te ontdekken. De zonderlinge anekdotes, die zijne buren van hem vertelden en waarvan licht de helft gelogen of opgesierd mag zijn, wil ik u hier niet opsommen; maar ik weet, dat mijzelf als knaap, ofschoon ik aan zijn gezicht gewoon was en hem liefhad, zijn doen soms vreemd, akelig voorkwam. 't Is, of ik hem nog levend voor mij zie, den geweldigen reus met zijn verwilderden baard, gelijk hij bij den haard placht te zitten, uit zijne lange pijp dichte rookwolken blies, schnaps dronk en geheel stom scheen, daar hij slechts nu en dan sterk kuchte en zijne om hem heen spelende kleinkinderen met zijne groote, bloedroode oogen strak aanstaarde. Hij had met ons allen op, maar bovenal met mij, den zoon zijner lievelingsdochter. Nogtans toonde hij zijne gunst nooit door zoenen, pakken of vriendelijke woorden, maar enkel doordat hij ons kinderen allerlei kleinigheden schonk, die hij bij elken veehandel van de Armenische kooplieden meê placht in te ruilen. Naast de rieten hut, die nog zijn vader bewoond had, liet hij zich een ruim, op palen rustend woonhuis bouwen. In den hoek

der grootste kamer was eene diepe nis aangebracht met het beeld der moeder Gods, omgeven van elf houten heiligenfiguren, die alle verguld waren. Het beeld stond op een dik houten voetstuk en was door een zijden voorhangsel ten halve bedekt. Gij zult later begrijpen, waarom ik u dit zoo in de bijzonderheden beschrijven moet. In de nis brandde eene eeuwige lamp, en daarom toe hing het vol van allerlei kostbaarheden, van zonnen, sterren en kunstige bloemkransen, van ketens en ringen uit zilver, goud en parels. Nu elken gelukkigen veldtocht kocht Wassily te Tscherkask een of meer nieuwe stukken en verrijkte daarmeê de heiligennis van zijn huis. De hooge ingenomenheid der Russen met hunne heiligenbeelden is u voorzeker bekend; bij de Kozakken drijft men die nog veel verder. Zoo zag mijn grootvader er ook streng op, dat ieder binnentredende zich voor zijne heiligen bekruiste. Gasten van een ander geloof, die zich naar dat gebruik niet schikken wilden, liet hij nooit in huis. Bij al de zachtheid en toegevendheid, die hij ander jegens zijne zoons en kleinkinderen beloonde, had ik toch geen hunner mogen raden, het bukken en kruisen voor het beeld na den eten te verzuimen. Van mijn leven niet zal ik den schrik vergeten, dien zijn vreeselijk uitzien mij aanjoeg, toen eens mijn neef Michaël, een tienjarige knaap, die bij ons in de kamer met een slinger speelde, het voetstuk en beeld met een vrij zwaren steen trof. Er liet zich daarbij een hol, rinkelend geluid vernemen, dat uit het binnenste van het hout scheen te komen. De grimmige uitdrukking echter, die grootvaders gezicht op eenmaal aannam, leidde mijne gedachten daar terstond van af. De grijsaard scheen vuurvonken uit zijne bloedroode oogen te schieten en knarste zoo gruwelijk op de tanden, dat ik doodsbeangst de deur uitsprong. Mijn neefje kon van schrik geen lid verroeren, maar de ver-

bolgen oude pakte hem bij de haren en wierp hem het huis uit. Toen de jongen kort daarna in een moeras van de Sal verdronk, wilden velen daarin eene straf van de beleedigde heilige ontdekken.

Van dit oogenblik af mocht niemand ook maar in de nabijheid van het gewijde beeld komen. Mijn grootvader spande een touw dwars door de kamer en de zoo afgepaalde ruimte mocht geen mensch overschrijden. De altijd brandende lamp bezorgde hij voortaan zelf. Als na den eten allen zich voor de nis bekruist hadden, moesten zij het vertrek verlaten, waar de oude dan doorgaans een vol uur moederziel alleen bleef. Wat hij er uitvoerde, was al zijnen huisgenooten onbekend. De nieuwsgierigheid plaagde ons wel vaak, maar niemand waagde, te loeren. - Eene andere van zijne zonderlingheden was de groote vereering, die hij voor eene *mohille*[1)] in de steppe koesterde. Op haar top liet hij een groot kruis planten en van dien dag af verbood hij allen, den heuvel te betreden. De terp lag op zijn weidegebied; schoon zij met hoog gras bedekt was, mochten zijne herders het vee echter nooit derwaarts drijven. Hij zelf bezocht haar vaak, maar altijd slechts op donkere stormachtige dagen. Als een on weer van den hemel rolde en de regen in zware droppen tegen de vensters sloeg, zag men hem doorgaans zijn ros zadelen, de burka omwerpen en naar den grafheuvel galoppeeren. Wat hij daar uitvoerde, was ons allen een raadsel. Eenige Kozakken verhaalden, dat zij den ouden Wassily somwijlen bespied hadden, hoe hij in woesten ren zijn paard onophoudelijk om het oude Mongolengraf in 't rond gejaagd en bij het ratelen van den donder en den hui-

1) *Mohillen* noemen de Kleinrussen de kegelvormige grafheuvels of terpen, welkt; in de steppenlanden en langs den Don in menigte verstrooid liggen en van verschillende oude volken afkomstig schijnen.

lenden steppenwind zijn vorigen zanglust terugbekomen had. Onder vreemde bewegingen van het hoofd zong of huilde hij zoo een oud lied onder de wilde muziek der elementen; vervolgens rende hij eensklaps den heuvel op en bond zijn paard aan het kruis vast. Wat hij daar verder uitrichtte, kon niemand zeggen. Ik had mij als jongen dikwijls voorgenomen, hem op zijn rit na te sluipen, doch ontzag en schrik hielden mij tegen. Een van mijne neven, Peter Iguroff, had zijne nieuwsgierigheid bijna met zijn leven betaald. Eens, dat hij mijn grootvader zich tot zijn rit klaar zag maken, liep hij de steppe op en verschool zich dicht bij de mohille in het hooge gras. De oude kwam, maakte zijn gewoonlijken omrit en reed toen den heuvel op. Hier stapte hij van het paard, haalde van onderen zijne burka eene bijl voor den dag en begon in de aarde te woelen. Peter wilde nader sluipen, om beter te zien, maar mijn grootvader kreeg hem in 't oog, stiet een gruwelijken vloek uit en slingerde de bijl naar hem, die over zijn hoofd heensnorde. De jongen liep, wat zijne beenen hem dragen konden, en er verliep een rond jaar voordat hij zijn vergramden grootvader weer onder de oogen dorst komen. Van dit oogenblik geloofden wij allen vast, dat de oude op den heuvel naar schatten groef, want in 't gansche land heerscht het geloof, dat in vele dezer oude graven kostbaarheden en munten verborgen zijn. Al dit geheimzinnig doen van Wassily Iguroff, in verband met zijn schrikwekkend voorkomen, gaf het volk van Don, Sal en Manytsch aanleiding, om hem *Stiepa-tschort*, d.i. Steppenduivel te noemen, onder welken bijnaam ook alle Kalmukken en Tartaren heinde en ver hem gekend hebben. Zijne vrienden noemden hem gewoonlijk ‘vader Wassily.’ In spijt van zijn satanischen bijnaam was 't ontzag voor hem algemeen. Bij ontelbare twisten en oneenigheden werd

hij als scheidsrechter ingeroepen, en alles onderwierp zich in blinde gehoorzaamheid aan zijne uitspraak.

'De Russische legertochten onder Munnich en Dolgorucki tegen de chans van de Krim en Suvarows veldtocht tegen de Polen maakte mijn grootvader met al zijne zonen en de oudsten zijner kleinzonen mede. Na de Nogaiers haatte hij geen volk zoo, als de Polen, eene gezindheid, die onder de Kozakken vrij algemeen heerschend was. Voor Praga moet Wassily Iguroff voor de eerste maal van zijn leven te voet gestreden hebben. Toen een kanonskogel hem het paard onder het lijf had weggeschoten, stormde hij met gevelde piek midden onder de Russische infanteristen tegen de Poolsche batterijen op en was een van de eersten, die de schans beklommen. Bij de bestorming van Baktschi Sarai, die aan de strooptochten der Tartaarsche roofhorden voor altijd een einde maakte, verried mijn grootvader een wilden bloeddorst, die hem anders niet eigen was. Hij voerde zijn eskadron in het brandend paleis van den chan, waar de fanatieken alle ruimten van hof tot hof, van zaal tot zaal verdedigden. Onze Kozakken dreven met gevelde lans deze woedende Tartaren voor zich uit en drongen eindelijk, met mijn grootvader aan het hoofd, den harem binnen. Saheb Gerai's vrouwen, kinderen en vele slavinnen smeekten vruchteloos om erbarming. Mijn grootvader gaf het voorbeeld, om alles af te maken. Misschien was de gedachte aan zijne door de Tartaren gedoode stamgenooten weer bij hem opgefrischt en geloofde hij in den veroverden zetel der chans de laatste wraak te moeten oefenen.

Aan de laatste veldtochten der Russen in Italië en Duitschland tegen de Franschen nam mijn grootvader geen deel. Zijn hooge ouderdom bevrijdde hem van alle dienstverplichting, hoewel zijne lichaamskracht onverzwakt gebleven was

en zelfs onze sterkste jongelingen het noch in 't rijden, noch in 't voeren van de lans tegen hem opnemen konden. Toen echter in 1812 Napoleon Rusland den oorlog verklaarde en en zijne geduchte legermachten tegen het hart van ons rijk in beweging stelde, toen onze beminde czaar Alexander zijne Russen voor *wieru* en *atieczestwo* (geloof en vaderland) in de wapens riep, toen verklaarde de krachtige grijsaard, dat hij ten strijde wou trekken met al zijne zonen en kleinzonen. Voor het opbreken sprak hij weinig, maar zijne roode oogen schenen vonken te spatten en door de tanden mompelde hij vaak grimmig de woorden: *tschort* (duivel) en *Bunapart*. Mijne moeder was gedurende zijne afwezigheid tot vrouw des huizes aangesteld; de kamer van de heiligen mocht alleen zij betreden en met dringenden ernst drong de grijsaard haar het goed onderhouden der eeuwige lamp op het hart. Hij geloofde, dut zoo vaak die door toeval of verzuim uitging een lid van het huis Iguroff sterven moest. Met dertien zonen en nagenoeg een half honderd kleinzonen trok de oude uit. Nog voor den slag bij Borodino kwamen wij bij Kutusows armee aan. Het was mijn derde veldtocht. Ik had reeds luitenantsrang, maar diende ditmaal weer als gemeen Kozak aan de zijde mijns grootvaders. Daar Wassily noch lezen, noch schrijven kon, stond hij eenvoudig als onderofficier ingeschreven; maar Platow gaf hem toch het kommando over een gansch escadron, dat een mijner ooms in naam aanvoerde. Ik kon u veel vertellen, wilde ik u al de tooneelen van dien veldtocht schilderen van de Moskwa tot aan den Rijn toe. Onder de vele duizenden van wilde en avontuurlijke ruitergestalten, die de stem des keizers uit al de oorden van zijn onmetelijk rijk van den Chineeschen muur af tot de IJszee had opgeroepen, kon zich bezwaarlijk een met den Steppenduivel van den Don meten. Evenwel was daaronder

aan wonderbaarlijke figuren geen gebrek en kon men er gedaanten onder aantreffen, die aan de fabelwereld ontleend schenen. Men kon al die echte kinderen der wildernis bijeen zien, kerels, die hun halve leven op den zadel hadden doorgebracht, dikborstige centauren van de steppe. De zonderlingste vertoonen nog maakten de Uralkozakken, die men van de beren hunner bergen moeielijk onderscheiden kon. Velen van die wonderlijke escadrons heeft men bij u nooit gezien. Keizer Alexander achtte het niet geraden, al die zwermen zijner barbaarsche cavallerie in 't jaar 1813 over Duitschland los te laten.

Wassily Iguroff, alhoewel reeds een negentiger, betoonde in deze veldtochten den moed en de frischheid eens jongelings en de vermoeienissen schenen hem minder aan te doen, dan een van ons allen. Gedurende de vervolging der Franschen trotseerde hij bestendig koû, sneeuw en regen; hij scheen zoo ongevoelig, alsof zijn gansche lichaam van boven tot onder met buffelleêr overtrokken was. Geen van ons stelde zich met schraler kost tevreden, geen had zoo weinig slaap noodig. Zijn dof kraaiende kreet wekte ons altijd aan het bivaksvuur bij 't eerste krieken van den morgen. De sterkte en diepte van die stem was, als hij wilde, onnavolgbaar. Geen stier, geen beer heeft ooit een zoo diepen bas gebruld, en 't ongeloofelijk lang uitgerekte hur.... r.... r.... rah van den oude diende ons, als wij verstrooid de Fransche achterblijvers najoegen, steeds tot signaal; geen trom, geen horen noch eenig ander blaasinstrument zou zich op zulk een verren afstand hebben kunnen doen hooren. Anders praatte hij weinig, maar mocht, zijne pijp rookende, gaarne naar ons luisteren, als wij 's avonds over het gebeurde van den dag keuvelden en hem den buit brachten, dien wij van de gedoode of gevangen Franschen hadden opgehaald. De gezamenlijke

Iguroffs, die allen bij 't zelfde escadron stonden, schaarden zich iederen avond om hem in 't rond en brachten hem hun buit, dien hij naar goeddunken verdeelde of zich zelf toeëigende; geen onzer hield daarvan iets voor zich terug. Van 't zilvergeld nam hij doorgaans niets, doch van de goudstukken verdwaalden de meesten in zijn lijfgordel. De oude man had bijzonder op met dukaten. Bracht een van ons daar de zakken braaf vol meê, dan klaarde zijn stroef gezicht merkbaar op; hij nam de pijp uit den mond, telde, knikte den aanbrenger vriendelijk toe en zeî enkel: *charascho* (goed)! Dat dacht ons allen trouwens eene rijke belooning, zóó zeer hingen wij aan den ouden paai. Dubbel moedig waagden wij over dag ons leven, om hem 's avonds maar recht veel dukaten te brengen. In den beginne maakten wij alle gevangenen dadelijk dood. Toen de keizer echter een goudstuk voor elken levend opgebrachten Franschman uitloofde, gaf grootvader ons strenge order, om de gevangenen te sparen. Zijne listigheid, zijne scherpzinnigheid als krijgsman gedurende 's vijands koude retirade waren even bewonderenswaardig, als zijn moed. 't Was een vreeselijk gezicht die oude met zijne golvende ravenpluimen, als hij daar met gevelde lans in vollen draf over de sneeuwvelden joeg. Steeds bracht hij ons met gelukkig instinct naar de rechte steê, om roof en buit te halen. Gekwetst werd hij nooit. Een Fransch grenadier, die bij een verlaten stuk in de sneeuw was blijven steken en den dood zocht, drukte eens rakelings zijn geweer op hem af. Voor 't eerst van zijn leven tuimelde mijn grootvader van zijn paard. Allen schoten hem te hulp. Het bleek echter, dat de kogel tegen den loop van zijn hem over den rug hangend geweer was plat geslagen en dat alleen de hevige schok hem had doen buitelen. Na dien sabelhouw in 't Nogaierland scheen Wassily houw-en steekvrij.

En wat toch floten hem een tirailleurskogels om de ooren! Zijne oude Kozakkenhuid deerden die echter niet.

Toen wij met de armee de Rijnoevers bereikten, werd mijn grootvader door sukkeling overvallen en verlangde naar huis. Wij waren toenmaals getuigen van 't gejubel der Duitsche legers bij de aanschouwing van hun edelen Duitschen stroom. Juichende stemmen gingen in de gelederen op en 't waren vooral de vrijwilligers, die ‘Vader Rijn’ met opgetogenheid begroetten. Uwe landslieden hadden daar goeden grond toe, uw vaderland was bevrijd van den grooten overweldiger en de tijd der vergelding voor de neerlagen van Jena en Wagram, voor al den geleden druk en boon gekomen. Mijn grootvader echter kreeg, zooals ik zei, bij 't zien van den schoonen stroom het heimwee naar den Don, naar zijne steppen. Lach daar maar niet over. De Rijn en de Don! Het schoone, bloeiende Duitschland en onze kale, wilde steppe! Dat zijn zeker twee uitersten. Maar Wassily was een Kozak van den ouden stempel, een steppenkind met lijf en ziel, en gij weet immers wel dat al de aantrekkelijkheden van het schoonste vreemde land den geboortegrond nooit doen vergeten. Wie negentig jaren eenvoudig en vrij in de wildernis geleefd heeft, gewent zich buitendien niet meer aan het woelige leven in de landen der beschaving. Deze innige aanhankelijkheid aan het land en de eenvoudige levenswijze der vaderen gaat bij de Kozakken van mijn ouderdom lang niet zoo ver, als bij onze vroegere geslachten. Wij werden in onze jeugd reeds aan jarenlange afwezigheid van huis gewoon, en 't heeft ons bij de Duitschers en Franschen in goed kwartier en bij goede tafel heel niet kwalijk bevallen.

Wegens zijn hoogen onderdom verkreeg mijn grootvader gemakkelijk zijn ontslag nog voor het einde van den veldtocht. Met twee zoons keerde hij naar Rusland terug. Wij overige Iguroffs

trokken met de armee naar Frankrijk. Zes van Wassily's zonen en vijftien zijner kleinzonen, die met hem ten strijd getrokken waren, zagen het Donsche land niet weder. Eenigen waren in de ruitergevechten met de regimenten van Murat gebleven, anderen had de oorlog en de typhus in Duitschland weggeraapt. Ik zelf heb uit dezen oorlog twee eerekruisen en een stijf been meegebracht. Na onze terugkomst bleef ik vijf jaren te Petersburg en zocht mij daar de kundigheden eigen te maken, die ik aan den Don niet had kunnen opdoen. Eerst na achtjarige afwezigheid zag ik mijn ouderlijke huis terug. Mijne moeder en velen mijner naaste verwanten waren onderwijl gestorven; alleen de oude grootvader leefde nog en was uiterlijk nagenoeg dezelfde gebleven. Juist zoo als vroeger in mijne jongensjaren zag ik hem weer dagen lang bij het vuur zitten en wolken uit de lange pijp halen, veel drinken en weinig eten, kort van spraak, maar niettemin zeer lastig Met het heiligenbeeld, zeide men mij, had hij nog altijd even veel op en om de mohille draafde hij nog vaak bij donkeren hemel en bromde daar de oude melodie bij. Nu hoor echter, hoe zonderling hij aan zijn einde kwam, ruim vijf jaren na mijne tehuiskomst. Onder de leden onzer naaste verwantschap was reeds dikwijls de vraag behandeld, waar de oude toch wel zijn geld had mogen steken. Zijn zoons had Wassily bij hun trouwen niet bijzonder veel meêgegeven en als men nacijferde, wat hij door erfenis, oorlogsbuit en veehandel al gewonnen had, maakte dat eene aanzienlijke som uit. Wij gisten natuurlijk, dat hij zijn baar geld ergens verborgen moest hebben, maar geen onzer verstoutte zich, hem daarnaar te vragen. Bij den doop van een achterkleinzoon ontving mijn grootvader weer eens zijne gansche nakomelingschap aan huis, wier getal trouwens door den dood vrij wat was verminderd. Het was op een donke-

ren, stormachtigen Decemberdag. Juist toen de doopplechtigheid plaats had en de pope klaar stond om het kind in het groote waterbekken te dompelen, stiet de grijsaard een ontzettenden schreeuw uit. Zijne roode oogen staarden naar de heiligennis, waar de lamp was uitgegaan. Dit toeval scheen hem hevig verschrikt te hebben, en zijn gruwelijke gil deed ons weder hevig ontstellen, vooral den priester, die van schrik zijn doopeling in den waterketel liet vallen. Terwijl eenigen het kind opvischten, sprongen anderen grootvader bij, die in wezenlooze bedwelming op den grond lag en zijne gebalde vuist tegen 't litteeken op zijn voorhoofd drukte, dat donkerrood geworden was. Na eene poos kwam hij weer een weinig bij, schudde het hoofd, verdraaide de oogen en bromde de wijze van den ouden deun, dien hij bij 't rondrijden om de mohille placht te zingen. De toon werd nogtans gedurig zwakker en wij bemerkten spoedig, dat de oude, door eene beroerte overvallen, sterven ging. Wij verwijderden de verwanten, en eenige weinigen van ons slechts bleven in het vertrek. Volgens oud gebruik openden wij, in spijt van het daar buiten woedend onweêr, alle ramen, om de ziel van den stervende ruimte te geven, om heen te gaan. De storm bulderde met ontzettend geweld, de balken kraakten, en toen de oude reeds een koud lijk was geworden, stortte eensklaps het heiligenbeeld met voetstuk, figuren, voorhangsel en al met doffen dreun uit de nis naar beneden. De door de geopende vensters waaiende sterke tocht was buiten twijfel achter het voorhangsel geraakt en had het beeld omvergehaald. Wij ontstelden in den beginne, doch begrepen al spoedig de natuurlijke oorzaak van het gebeurde, en toen wij het voetstuk oprichtten, merkten wij aan de zwaarte, dat er iets in verborgen moest zijn. Wij ontdekten spoedig eene verborgen spleet en vonden in het holle blok

een schat van goudstukken, die, onder de naaste verwanten verdeeld, eene aardige erfenis uitmaakten. Na de begrafenis deden wij op den grafheuvel nagraven en vonden daar het zilvergeld van den oude bedolven, al mede eene aanzienlijke som. Nu was het raadsel van zijn gaan daar ter plaatse voor ons opgelost. Onder de herders aan den Sal en Manytsch, die in de nabijheid diens grafheuvels hunne paarden ter weide drijven - van mijne verwanten woont daar niemand meer - gaat nog heden het zeggen, dat de Steppenduivel bij roezig weêr nog altijd om de terp in 't rond draaft. Die menschen gelooven ook, dat nog veel geld in het graf steekt, schoon, dat hebben ze mis, we hebben alles goed omgewroet. Intusschen beweert een mijner neven met heilige eeden, bij een ritje naar die mohille op een mistigen Novembernacht zijn overgrootvader op zijn zwarten hengst ontmoet te hebben. De oude had er volmaakt zoo uitgezien, als bij zijn leven; slechts waren zijne ravenpluimen nog veel hooger en gezongen had hij niet. Of mijn neef dat werkelijk gezien of 't gedroomd heeft, laat ik daar, doch bij de onzen twijfelt niemand aan de waarheid. Zoo vaak aan den Don de hemel met onweerswolken behangen is en de wind over de steppen giert, kruist men zich daar en gelooft heilig en vast, dat onze spookachtige stamvader op dat oogenblik als bij zijn leven om het Mongolengraf rijdt.’

De onzichtbare vijand.
Een verhaal uit den tijd van Napoleons oorlogen in Spanje.

Op een fraaien Augustusavond van 't jaar 181* trokken een dozijn infanteristen op een der wegen van Catalonië voort. Hoewel zij Fransche uniform droegen, getuigde toch hun bruine gelaatskleur van een zuidelijker oorsprong, en de taal, waarin zij zich onderhielden, bewees, dat zij tot een der Italiaansche regementen behoorden, welke Napoleon in soldij had genomen. Hunne gezichten waren door de zon verbrand, hunne wapens blank gepoetst, hun tred vast en regelmatig; 't waren blijkbaar mannen, die den dienst in den grond kenden, en toch ontbrak hun iets van de militaire houding en 't vrij, ridderlijk voorkomen, dat de keizerlijk Fransche troepen kenmerkte. Zij hadden het aanzien meer van goed gedisciplineerde bandieten, dan van soldaten, en als zoodanig hadden zij zich ook in Spanje doen kennen, waar de Italianen wegens hunne wreedheid en plunderzucht het meest gevreesd waren.

De sergeant, die den troep aanvoerde, was een man van een barsch uitzien, met eene wilde uitdrukking van gezicht. Hoewel Italiaan van geboorte, had hij 't grootste deel van zijn leven in Parijs doorgebracht en aan de gruwelen der revolutie deelgenomen. Zijne kameraden vertelden, dat hij onder 't schrikbewind ergens als beul werkzaam was geweest en zich na die dagen in een linieregement had laten opnemen. Later kwam hij bij een Italiaansch corps en werd, daar 't hem niet aan moed ontbrak, spoedig sergeant; doch zijn brutale aard en de donkere booze geruchten van vroeger hadden het hem tot hiertoe verhinderd, de epauletten te

verwerven. Weinig bemind bij de officieren, was Pisani de gunsteling der soldaten, die onder zijne orders zich vrij allerlei buitensporigheid veroorloven konden, daar hij hun doorgaans in wreedheid en plundering met zijn eigen voorbeeld voorging.

Zijn detachement had thans order bekomen, om een Spanjaard op te zoeken, die gevangen genomen en gedwongen geworden was, om bij 't Italiaansche corps te dienen, waarop hij natuurlijk de eerste de beste gelegenheid had waargenomen, om te deserteeren. Een broeder van hem woonde in deze omstreken en men vermoedde, dat hij bij dezen eene schuilplaats had gezocht. Sergeant Pisani en zijne afdeeling waren uitgezonden, om den vluchteling op te vangen, en daar deze opdracht hen op vrij verren afstand van hunne Fransche garnizoensplaats bracht en vrije gelegenheid tot plunderen beloofde, hadden zij zich volgaarne met de laak belast.

''t Kan niet ver meer van het huis van dien Lanz zijn,' zeide Pisani tot den korporaal, die naast hem marcheerde. 'In 't laatste dorp zei men ons, dat het nog maar eene mijl was, en nu hebben we er voor 't minst al drie achter ons. *Corpo di Christo!* wat zijn de mijlen lang in dit verwenschte land!' Terwijl hij zoo sprak, kwam er eene kromming in den weg, die tot hiertoe met geboomte was omzoomd geweest; hij leidde nu over een vlak land, dat alle sporen van vruchtbaarheid en nijvere bebouwing droeg. Velden met hoog opgeschoten maïs staken snijdend af bij het donkerder groen der olijven en bij de lichtere kleuren der wijnstokken, prijkende met heerlijke druiven, die reeds begonnen te purperen in de zon. Rechts ging het oog over eene wijduitgestrekte vlakte, links was het uitzicht meer beperkt, daar 't op den afstand van eene mijl door eene heuvelreeks begrensd was, waarvan de hellingen met kurke-

boomen waren beplant. Op deze heuvels richtte Pisani met zijn volk den koers, daar zij den rijweg verlieten en een pad volgden, dat door dicht beplante ooftgaarden voerde.

Na een marsch van tien minuten kwamen de soldaten uit het kreupelhout en geboomte op eene vlakke ruimte, aan 't eind waarvan, tegen een heuvel aanleunende, eene kleine pachthoeve stond, die een aanzien van zindelijkheid en netheid had, zooals men 't zelden bij de woningen der Spaansche landbouwers aantreft. De muren van het huisje bestonden uit donkere kiezelsteenen, het dak was bedekt met riet en mos, en met woekerplanten bezaaid, die hare festoenen voorbij de vensters lieten neêrhangen. Aan de eene zij van 't huis was een tuin, aan de andere een schutstal, waaruit men het loeien van koeien en het brieschen van paarden hoorde.

De plotselinge verschijning der soldaten binnen honderd passen van de woning verwekte onder de huisgenooten veel opschudding. Een man, die op eenigen afstand van het huis op een houten bank gezeten had, stond haastig op en snelde ter deur in, maar kwam dadelijk weer buiten en naderde zijne vroegere zitplaats, terwijl hij den schijn van onverschilligheid aannam; twee vrouwenhoofden verschenen een oogenblik aan het venster, doch verdwenen even schielijk weder, terwijl drie door de zon verbrande kinderen, die buiten in het zand speelden, achter de bank, waarop hun vader zat, schuil zochten en de indringers met groote oogen aanstaarden.

De verwarring, welke zijne aankomst veroorzaakte, ontging sergeant Pisani niet. Op een wenk van hem ijlden de korporaal en twee man naar de achterzijde van het huis; twee anderen vatten post bij den stal en het achtergebouw, een ander bleef als schildwacht bij 't raam, dat in den

tuin uitzag, de overigen maakten voor 't huis plaats rust.

‘Gij zijt Esteban Lanz?’ vroeg Pisani op barschen toon, den boer stijf aanziende.

De Spanjaard knikte toestemmend.

‘Uw broeder Pedro is gedeserteerd en we zijn zeker, dat hij zich hier in huis verborgen houdt.’

‘Dat is niet zoo, sennor,’ antwoordde Lanz; ‘'t is nu al weken, dat ik niets van hem gehoord heb.’

‘Gelogen!’ riep de Italiaan dreigend. ‘Is hij hier niet, dan weet gij toch waar hij is. Ik wil niet veel praatjes met u maken, maar het huis doorzoeken, en als dit niet helpt, dan zal ik u wel aan 't spreken brengen. Hier, Paoli en Giovanni, blijft bij den gevangene en, wil hij ontsnappen, betaalt hem dan met de stukken.’

Met deze woorden betrad hij het huis, gevolgd door de overige soldaten.

Na verloop van eenige minuten liet zich het gegil van vrouwenstemmen vernemen. De Spanjaard fronste het voorhoofd en knarste op de tanden. Hij zag op zijn huis en vervolgens op de bajonetten zijner wachters met het oog van een man, die iets wanhopigs in zijn schild voert. Op dit oogenblik kwamen twee jonge schoone vrouwen de deur uitstormen, met de uitdrukking van schrik op het gelaat en door verscheiden soldaten op de hielen vervolgd. Eerst schenen zij voornemens, bij den Spanjaard bescherming te zoeken, doch, hem in 't oog krijgende, schenen zij besluiteloos.

‘Naar 't bosch, naar 't bosch,’ riep deze. ‘Bekommert u niet om mij.’

‘Ja, naar 't bosch met haar!’ lachte Pisani. ‘Ge kunt over een uur terugkomen, dan zullen wij wegzijn en kunt gij dezen hier begraven.’

En hij greep een geweer, trad op Lanz toe en zette dezen den loop op de borst.

‘Loopt! Loopt!’ riep deze nogmaals de vrouwen toe.

Heur dralen was haar nogtans reeds verderfelijk geweest en zij bevonden zich al spoedig weder in de handen der soldaten.

‘Komt,’ riep Pisani; ‘we hebben dat vrouwvolk noodig, om ons den weg te wijzen. Laat haar vooreerst met vreê, mannen!’

En de Italianen betraden opnieuw het huis, namen de vrouwen mede en dwongen haar, hun alle deuren te openenen en iederen hoek in huis te laten zien. Alles werd doorzocht, elk meubelstuk op zij geschoven, het hooi op zolder omgewoeld, doch geen spoor van den deserteur gevonden.

Toen zij na hunne vruchtelooze huiszoeking door de keuken kwamen, nam Pisani daar van een spijker een bos harskaarsen, zooals bij de Spaansche landlieden doorgaans gebruikt worden, en trad daarmeê op den gevangene toe.

‘Hebt ge u bedacht?’ vroeg hij. ‘Wilt ge ons den schuilhoek van uw broeder zeggen?’

‘Ik weet hem niet,’ antwoordde de boer barsch.

‘Ge hebt een slecht geheugen; we moeten zien dat wat op te frisschen,’ zei de sergeant en keek op de kaarsjes, die hij in de hand had.

Ik kan toch nooit zeggen, wat ik niet weet.’

‘*Nous verrons*,’ zeide Pisani.

Iedere hoek van de hoeve was nu doorzocht en de soldaten hadden zich om den Spanjaard verzameld, wiens vrouw en zuster hunne ruwe scherts bleek en sidderend aanhoorden. Een zak wijn was in huis gevonden; de soldaten openden dien en dronken er met volle teugen uit, zoodat zij meer

‘Wilt gij den deserteur uitleveren?’

en meer in een toestand geraakten, die tot elke gruweldaad bekwaam maakt.

‘Bindt hem!’ riep de sergeant, op Lanz wijzende.

De soldaten grepen den Spanjaard aan, die zich woedend verweerde, zich losrukte en naar zijn borstzak tastte. Zij wierpen zich opnieuw op hem. Daar stiet een hunner een kreet uit en tuimelde achterover, door een doodelijken steek getroffen. In de volgende minuut was Lanz echter ontwapend en het mes hem uit de hand gewrongen.

‘*Sacre!*’ kreet Pisani, den gevallene naderend. ‘Zijt gij zwaar gekwetst, Paolo?’ Met eene stuiptrekkende beweging wentelde de soldaat zich op zijde om. Het bloed sprong hem uit de wonde. Hij was dood.

‘*Brigand!*’ bulderde de sergeant den boer toe, die nu op den grond lag en door de hem onder houdende soldaten met vuisten in 't gezicht werd geslagen. ‘Dat zult ge mij betalen! Bindt hem aan de bank vast.’

Door de vereende inspanning van vier of vijf mannen werd Lanz in eene zittende houding vastgebonden. Zijne armen werden uitgerekt en op die wijze aan de leuning der bank vastgemaakt, dat hij zich niet verroeren kon. Toen dit gedaan was, haalde de sergeant een stuk touw uit den zak, sneed de kaarsen in stukken en begon die aan de vingers van den weerloozen gevangene te binden. Hiermeê gereed zijnde, begon hij wederom te vragen:

‘Waar is uw broeder?’

‘Ik weet het niet.’

‘Giovanni, haal een licht uit de keuken. - Waar is uw broeder?’

De gevangene gaf geen antwoord.

‘Voor de derde maal!’ riep Pisani. ‘Wilt gij den deserteur uitleveren?’

Zoo sprekende naderde hij met een vlammenden houtspaander, die een van zijn volk hem gebracht had, de brandbare stoffen, waarmeê de vingers van zijn ongelukkig offer omwoeld waren. Des Spanjaards gelaat werd bloedrood; hij klemde de lippen op elkander, maar hij gaf geen geluid, schoon hij denkelijk helsche pijn leed, daar de gesmolten hars hem bij de handen neêrliep en de huid in blaren deed optrekken.

'Om Gods wil, genade!' riepen de vrouwen en zochten tot den lijder door te dringen. De soldaten hielden haar nogtans tegen en dreven den spot met hare vertwijfeling.

'Esteban! Mijn arme man!' riep de knapste der beiden en wrong de handen. 'Ik kan u zoo niet zien lijden; ik m o e t het zeggen.'

'Ha, ha!' spotte de sergeant; 'ik dacht wel, dat er wat te verklappen viel.'

'Geen woord, Mariana,' sprak de man op barschen toon; ik voel geen pijn.

De ongelukkige vrouw zeeg op de knieën en sloeg de oogen ten hemel, terwijl zij hare lippen tot bidden bewoog. Daar tikte een der Italianen den sergeant op den arm en wees op een grooten boom, die dicht bij 't huis stond, welks dak hij met zijne lommerrijke takken overschaduwde. Er ritselde iets in de twijgen, dat men kwalijk aan den wind toeschrijven kon, en dat zich weldra door de verschijning van een man verklaarde. De soldaten juichten bij 't in het oog krijgen van den deserteur en richtten hunne geweren op hem. De vrouwen maakten van dit oogenblik gebruik en doofden in der ijl de vlam uit, die de handen van den heldhaftigen Spanjaard tot aan de polsen roosterde.

'Vuur!' riep de deserteur. 'Vuur! want levend laat ik mij niet gevangen nemen.'

‘Dat niet!’ riep Pisani. ‘Mijne orders zijn, u levend te vangen; dat zal gebeuren en dus kom maar gauw omlaag, voordat ik het huis onder u laat aansteken.’

De deserteur bukte en haalde een geweer voor den dag, dat onder het riet van het dak verborgen was. Hij legde aan, drukte los en een kogel ging vlak door Pisani's chaco. Thans gaven een half dozijn van de Spanjaarden vuur, de Spanjaard sprong in de hoogte, viel weer op het dak en kwam als lijk naar beneden rollen.

Het tooneel, dat nu volgde, is te gruwelijk, om het te beschrijven, en toch was wat verder gebeurde tijdens den Franschen oorlog zulk eene zeldzaamheid niet. Door den dood van een hunner kameraden verbitterd en opgewonden door den sterken Catalonischen wijn gaven de soldaten zich aan beestachtigheden over, welke hun aanvoerder eer aanmoedigde dan te keer ging. Eerst toen zij hunne dierlijke drift en woede ten volle gekoeld hadden, namen zij den terugtocht aan. De boerenwoning, bij hunne aankomst zetel van een gelukkig, vredig huiselijk leven, was in een aschhoop verkeerd. Daar voor lagen de verminkte lijken der beiden vrouwen en drie kinderen, terwijl, op de bank vastgebonden, het bloedend en barbaarsch geteisterd, schoon nog levend lichaam van Esteban Lanz, die al deze gruwelen mede had moeten aanzien, uitgestrekt lag.

Het viel den onmenschlijken soldaten niet moeielijk, hunne handelwijze zoodanig voor te stellen, dat zij bij hunne terugkomst bij hun corps de straf ontgingen. Zij waren uitgezonden geworden, om in een wild deel des lands een deserteur op te vangen; zij hadden tegenstand ontmoet: dat bewees de dood van een hunner. Alzoo hadden zij gebruik van hunne wapens moeten maken en konden voor de gevolgen niet verantwoordelijk zijn. Ook was de daad niet

veel verschillend van wat schier dagelijks tusschen de Fransche soldaten en Spaansche boeren gebeurde, zoodat de officieren er weinig gewicht aan hechtten. Evenwel diende zij, om den gloeienden haat en de verbittering, welke de Cataloniërs tegen de vreemde onderdrukkers koesterden, nog te vermeerderen.

Sergeant Pisani, die aan het hoofd der manschappen had gestaan, werd kort na dit voorval tot loon voor eene dappere daad tot officier bevorderd en verliet na eenige maanden de Italiaansche brigade, om tot een cavallerieregement over te gaan,

Een jaar was na het hierboven medegedeelde verstreken. De groote troepenmacht, die in Catalonië stond, en het gematigde gedrag van maarschalk Suchet die er het kommando voerde, hadden bijgedragen, om deze provincie rustiger te maken, dan eenige andere in Spanje. Vele guerilla-benden waren verjaagd en die nog bestonden hielden zich stil, daar zij slechts zelden aanvallen waagden en dan in der ijl naar eenige naburige provincie de wijk namen. Er bleef intusschen eene hoewel blijkbaar niet talrijke partij, die den Franschen veel te doen gaf. Deze schaar, die bij gelegenheden door misnoegde boeren en smokkelaars versterkt werd en alsdan een koener streek waagde, was in 't algemeen wegens de beduidenis harer daden kenbaar, zoodat men van meening moest zijn, dat hare gewone sterkte slechts twee of drie man bedroeg. Dragonders, die depèches hadden over te brengen, werden neergeschoten, bedienden van officieren, die de paarden hunner meesters naar het wed voerden, het licht uitgeblazen, schildwachten op hun post vermoord.

Zoo iets viel dagelijks voor en soms nog wel iets van

meer belang. Twee of drie kleine piketten waren tot op den laatsten man door dolksteken om 't leven gebracht, afdeelingen van vier of vijf dragonders, die van 't fourageeren terugkeerden, werden door de nooit missende kogels der onzichtbare vijanden getroffen.

Geërgerd over zulken sluipmoord, had men meermalen troepen uitgezonden, om die guerilla's te verdrijven; men had ook wel gevangenen gemaakt, doch, naar het scheen nooit de rechten, want de daden van den ‘onzichtbaren vijand,’ gelijk de soldaten hem noemden, duurden voort.

Het was een uur na zonsopgang in de nette kleine stad Pora: de reveille was daareven geblazen en de officieren van het garnizoen wachtten reeds op hun ontbijt van rijst en varkensvleesch, waarmeê de koks van de compagnie juist bezig waren.

Aan de deur van een groot huis, dat tot soldatenwoning was ingericht en op het marktplein lag, stond een groepje soldaten, die, naar hunne heftige gebaren te oordeelen, een onderwerp van groot gewicht behandelden.

Met den dolk?’

‘Ja, met dolksteken vermoord, op zijn post, gisteren avond,’ sprak een hunner, tot antwoord op de hem gedane vraag. ‘En dat de knapste kerel van ons gansche bataillon, die op post nooit een oog toedeed. *Sacre Dieu!* geen een van ons is meer veilig, als dat zoo voortgaat. Die arme Jolibois! 't Spijt mij van hem.’

‘Ze moesten dien onzichtbaren opsporen,’ riep een ander soldaat, ‘te weten, als hij op te sporen is; maar, bij mijne arme ziel, hij is zeker geen mensch van vleesch en bloed. Niemand heeft hem ooit gezien, althans niemand, die nog leeft. Hij kwetst nooit iemand, maar doodt terstond. Zijn mes en zijne kogels missen nooit.’

Op dit oogenblik kwam een jong officier uit een huis op de andere zijde van het plein, sprak eenige woorden tot den hem volgenden ordonnanssergeant en sloeg eene naburige straat in. De sergeant naderde de soldaten.

'*Tiens, tiens!*' riep een; 'daar is stellig eene order voor ons.'

'Dat hebt gij geraden, jongens,' zei de onderofficier; 'en 't zal een ding van meer belang worden, dan gij denkt. Vijf en twintig man, die aan de beurt zijn, moeten zich dadelijk klaar maken. Luitenant Larose gaat binnen tien minuten met u op marsch en dus zorgt, dat gij bij de hand zijl.'

Na een kwartier verliet de afdeeling met den genoemden luitenant de stad. Gedurende een marsch van vier uren, in de brandende zon en op zandige paden, verdiepten de soldaten zich in gissingen omtrent het doel der expeditie, maar kwamen tot geene zekerheid, en ieder kon er het zijne van denken.

Na verloop van dien tijd kwamen zij bij eene kleine kapel van de heilige Maagd, opgericht bij de intrede van een pad, dat naar de diepte eener bergkloof afdaalde. Deze kapel scheen den officier tot wegwijzer te dienen, want hij ging op eenmaal van den rijweg af en begaf zich dieper in het gebergte. Dit steenachtig en oneffen pad een tijdlang gevolgd hebbende, zagen zij zich rondom door heuvels ingesloten en verloren de vlakte genoegzaam op 't zelfde oogenblik uit het gezicht, dat zij eene rotsachtige tafelvlakte in het oog kregen, waarop enkele huizen stonden. Bij 't eerste van deze huizen, dat grooter, dan de overige was en, naar een paar buiten de deur hangenden leege wijnzakken te oordeelen, op den rang van *posada* of herberg aanspraak maakte, liet de luitenant halt maken. Terwijl de soldaten uitrustten en naar hunne veldflesschen grepen, klom de officier eenige houten

‘bij den stoel van den der spelers stilstaande’

trappen op en trad in de woonkamer van deze afgelegen kroeg.

Vijf personen zaten daar bij elkander, - drie boeren of muilezeldrijvers, die met morsige kaarten op eene midden in 't vertrek staande tafel speelden en, toen de Franschman binnentrad, hem met juist niet zeer vriendelijke gezichten aankeken; verder de waardin, die bij den haard met koken bezig was, en eindelijk een man, die onder den breeden schoorsteenmantel zoo zat weggedoken, dat de binnenkomenden zijne wezenstrekken onmogelijk onderscheiden, konden.

De jonge krijgsman eischte een glas wijn en, terwijl de hospita dat inschonk, naderde hij al fluitende de tafel, waaraan de boeren zaten te spelen

''t Is een heete dag en een slechte weg,' zei de officier met nadruk, bij den stoel van een der spelers stilstaande.

Men scheen 't niet noodig te achten, hierop te antwoorden, en een donker gezicht was al, wat de officier tot bescheid ontving. De stilte duurde eene poos lang voort; in 't eind vernam men een dof kuchje van den schoorsteenkant, en de man, die daar gezeten had, sukkelde, leunende op zijn stok, dien zijn mank gaan hem tot steun noodig maakte, de kamer uit. De officier keek hem, toen hij voorbijging, scherp aan; doch de andere scheen hoegenaamd geen acht op hem te slaan en verliet het huis. Vijf minuten later begaf ook het detachement zich weder op weg.

Toen zij aan 't einde van het ellendige dorp gekomen waren, riep de officier een man, die daar voor hem uit strompelde, driftig toe:

'Holla, kameraad!'

De aangeroepene was geen ander, dan die de kroeg verlaten had, na met den officier een blik van verstandhouding

te hebben gewisseld. Het was een man van licht vijf en dertig jaar; zijne trekken waren scherp geteekend, zijn haar, tegen de Spaansche manier, kort afgesneden, zijne kleeding bestond uit grove stoffen.

Daar zijn gesprek met den officier niet in 't geheim plaats vond, zoo vernamen de soldaten al spoedig, dat zij uitgezonden waren, om den gevreesden guerilla, ‘den onzichtbare’ te vangen. De Spanjaard, die hun tot gids zou dienen, werd door enkelen voor een man, dien men voor een door de Fransche generaals gebruikten spion hield, herkend.

Nadat zij langer dan een uur bergop geklommen waren, leidde hij hen naar de bedding van een waterval, die in dit jaargetij droog en door hooge boomen overschaduwd was. Ettelijke honderd voeten boven deze kloof verhief zich een heuvel van zand en rots, waarover een klein beekje heenstroomde. Deze heuvel moest langs een zich kronkelend pad, dat zoo smal was, dat slechts man voor man daarop voortkon, beklommen worden.

‘Gij brengt ons langs vreemde wegen,’ zeide Larose tot zijn leidsman, toen zij op eenigen afstand van den waterval waren.

‘Zij, die wij zoeken, houden zich niet op 't vlakke veld of op den breeden rijweg,’ was 't antwoord. ‘Zijn wij dezen hollen weg door, dan ligt het ergste achter den rug. Maar ge moet dan uw volk toch wat rust geven; ze zijn aan zulk klauteren niet gewend. Rust hier een kwartiertje uit; ik wil vooruitgaan en 't veld verkennen.’

Het detachement zette de geweren in rotten, en de Spanjaard beklom, door zijn mank gaan eenigszins belemmerd, langzaam 't naar de beek opleidend pad. Boven gekomen, stond hij een oogenblik stil, wierp een blik op de beneden

wachtenden en verdween toen achter de hooge boomen.

De jonge officier, die hem nageoogd had, ontstelde. Het kwam hem voor, dat met den man eene vreemde verandering was voorgevallen, dat zijne houding op eenmaal krachtiger, forscher geworden was.

Voordat Larose nogtans tijd had, om hierover na te denken, hoorde men 't gerucht eener schermutseling in 't geboomte, en de wegwijzer riep om hulp.

De officier haastte zich, met zijn volk tot ontzet op te rukken, maar was den waterval nauwelijks tot op drie passen genaderd, toen een musketkogel hem doodelijk trof. Op dat eerste schot volgde een tweede, een derde, goed gemikt en op de onderofficieren gericht. Men zag de losbranding door de takken heen lichten en dampen, maar kon den schutter niet onderkennen. Bij 't verlies huns aanvoerders door een panischen schrik overvallen, vuurden de soldaten nog eens in 't wilde en trokken toen met hunne dooden af. Dat was nogtans niet, zonder dat zij verder bestookt werden, en er vielen nog meer van hen.

Nauwelijks had de laatste van hen zich van de noodlottige plaats verwijderd, of daar verscheen een man, die drie geweren op zijne schouders droeg. Snel en vlug daalde hij langs de stroombedding neer en verdween in het donker dennenhout, waaruit hij na weinige minuten zonder geweer weer te voorschijn kwam. Na op de plek, waar de Franschen gevallen waren en zich een kleine plas geronnen bloed gevormd had, een minuut of twee te hebben stilgestaan, verliet hij de kloof.

Het detachement hield bij het dorp halt, om zich een met ossen bespannen voertuig voor de dooden te verschaffen, waarna het verder trok. 't Werd reeds schemeravond, doch men verkoos liefst door te marcheeren en niet in deze ge-

vaarlijke nabuurschap te blijven, daar men het garnizoen licht nog dezen nacht bereiken kon.

Toen de soldaten het dorp verlieten, vernamen zij een luid: ‘Holla! Hei!’ en ontdekten tot hunne verbazing hun wegwijzer, die hun achterna kwam hinken. Hij had er blijkbaar duchtig van gehad, want hij had zijn van bloed doorweekten zakdoek stevig om het hoofd gebonden.

De soldaten omringden hem en bestormden hem met vragen ten aanzien van 't voorgevallene en hoe hij den vijand ontkomen was. Hij wist daar slechts weinig van te zeggen.

Pas was hij daar in de bosschage, zoo berichtte hij, of daar kwam een kerel op hem toe, die hem met zijn geweerkolf een slag gaf, die hem achterover deed tuimelen, zoodat hij buiten kennis geraakte. De guerilla's, of wie zij waren, lieten hem voor dood liggen, want, toen hij weêr bij zijne zinnen kwam, was hij alleen geweest en de soldaten zoo spoedig mogelijk gevolgd.

‘Komaan,’ zeî de korporaal, die thans het kommando voerde, ‘ik ben maar blij, dat ge er weêr zijt. Ge moet meê naar Pora gaan, om alles te vertellen. Ik zelf kan weinig rapport geven, daar alles zoo gauw toeging en dat in zoo'n donkere bergkloof. Kruip daar maar boven op den wagen; want voor die dooden zijt ge zeker niet bang.’

‘*Hingunamente* (Volstrekt niet)!’ zeî de Spanjaard en plaatste zich er dood op zijn gemak.

Do zon was onder reeds en de soldaten, door 't langzaam rijden van de kar opgehouden, hadden nog slechts een gering deel van hun weg afgelegd, toen zij paardengetrappel vernamen en aldra eene afdeeling lichte cavallerie zich vertoonde.

‘Werda!’ riep de dragonderofficier. ‘Waar naar toe de marsch?’

De korporaal vertelde, wat was voorgevallen. De officier werd woedend, toen hij het door de infanterie geleden verlies vernam, en hoe zij zoo lafhartig voor den vijand, die toch maar uit een stuk of wat ellendige, beroerde boeren had kunnen bestaan, teruggedeinsd waren. Zijn paard stilhoudend, liet hij het volk voorbijtrekken, om de dooden eens op te nemen.

‘Dat is de wegwijzer,’ zeî de korporaal. ‘Hij hinkt en is bij de schermutseling gekwetst geraakt; daarom heb ik hem op den wagen opgenomen.’

‘Hm!’ mompelde de officier; ‘'t is zijn schuld, dat gij zoo zijt toegetakeld. - Holla, kerel! hoe hebt ge ons volk daar zoo in gevaar gebracht?’

De Spanjaard zweeg een minuut lang. De officier meende eerst, dat hij sliep, en stiet hem met de scheê van zijn sabel in den nek; doch een tweede blik door de donkerheid overtuigde hem, dat de ander ten volle wakker was en den vrager met wijdgeopende oogen aanstaarde.

‘Is de vent dan gek of dronken?’ donderde de officier. ‘Zeg dan ja of neen, ellendeling. Ge neemt op u, van ons volk naar den sluiphoek van dien ‘Onzichtbare’ te brengen, en laat de helft er van doodschieten. Weet ge wel, dat ik u aan den eersten den besten boom kan laten opknoopen, als ik een spoor van verraad merk?’

‘Zooals uwe heerlijkheid goedvindt,’ antwoordde de wegwijzer met zware basstem. ‘De schuld lag niet aan mij en 't is niet te laat om met uwe hulp de zaak weer goed te maken.’

‘Hoe zoo?’ vroeg de ander. Wat kan de cavallerie in de engten uitrichten, waar zich de guerilla's doorgaans ophouden?’

‘Veel,’ antwoordde de boer, ‘althans in dit geval. De on-

zichtbare en zijn volk hebben dezen morgen de troepen teruggeslagen, en ze zulllen dus dezen avond of nacht geen tweeden aanval verwachten, en bij mijne kennis van het land en hunne gewone sluiphoeken kan ik met zekerheid zeggen, waar zij te vinden zijn. 't Is in een berghol, voor de ruiters licht toegankelijk, daar de weg langzaam oploopt. Ik zou al eer aan de infanteristen voorgeslagen hebben, hen daarheen te brengen, maar zij waren te vermoeid en daarenboven door hun verlies ontmoedigd.'

De dragonderofficier wierp een scherpen, wantrouwenden blik op den spreker en reed een tijdlang dicht bij den wagen aan. De Spanjaard roerde zich niet, maar vestigde zijne oogen op den officier, terwijl hij eene wederaanknooping van het gesprek scheen te wachten,

Nadat twee of drie minuten verloopen waren, begon hij zich echter langzaam en zonder gedruisch op te richten en naar de linker zijde van het voertuig over te buigen. In deze houding raakte hij bijna het paard, dat de officier bereed. Hij hief nu de rechterhand op, waarin een lang mes bliksemde, en bleef een oogenblik bewegingloos als een beeld, uitgenomen, dat eene woeste vreugde in zijne donkere oogen opvlamde.

Zijne hand sidderde onmerkbaar; eene seconde later zou zij hebben toegestooten.

'Kan men dezen mensch vertrouwen, wat dunkt u?' zeide de officier, terwijl hij eensklaps zijn paard aanspoorde en naar den korporaal reed, die aan het hoofd van zijn volk marcheerde.

'De generaal schat hem zeer en heeft mij gezegd, dat hij meermalen goede diensten deed.' Onze arme luitenant vertrouwde hem onbepaald.'

De officier keerde weder naar den wagen terug.

‘Als ik uw aanbod aannam, vriend, en op die schurkachtige guerilla's jacht maakte? Hoe ver moeten wij rijden en hoe wilt gij ons begeleiden? Niet op dezen wagen toch?’

De Spanjaard dacht een oogenblik na.

‘Eenige mijlen misschien, maar de weg is goed. Wat mij aangaat, laat een van uw volk afzitten. Ik ben niet zwaar gewond en zal zien te rijden.’

Goed,’ antwoordde de officier. ‘Doch luister,’ vervolgde hij; ‘we hebben nog iets af te spreken. Duizend livres zijn op den kop van dien Onzichtbare gesteld. Die prijs zal u uitbetaald worden, als gij hem vangt; maar ik verwacht de helft. Anders moogt gij hem zelf vangen of naar Tora terugkeeren, om misschien den kogel te krijgen, omdat gij het detachement in een hinderlaag hebt geleid.’

‘Dat neem ik aan dan,’ hernam de wegwijzer. ‘Verlaat u er op, wal belooning ik ook krijge, ik zal ze met u deelen.’

‘Dat is niet alles,’ zeide de officier; ‘ik vertrouw u menschen niet verder, dan ik u zie, en zal zorgen, dat gij mij in de donkerheid geen poets speelt. Bij den minsten schijn van verraad jaag ik u een kogel door de hersens.’

De Spanjaard antwoordde niet op deze bedreiging en maakte ook geene tegenwerping, toen men hem op 't paard zette en hem een strik om het polsgewricht bond, waarvan een sterke dragonder het andere eind vasthield. De officier zelf nam zijne plaats ter linker zijde van den wegwijzer, wees nog eens op zijne pistolen, gaf het parool en sloeg weer met zijne ruiters den weg naar het gebergte in.

De nacht werd door geene ster verlicht, toen de dragonders, na twee uren rijdens op binnenwegen, welker kronkelingen den gids geen oogenblik twijfelachtig maakten, een langen heuvel begonnen te beklimmen, die zich nogtans zoo

langzaam verhief, dat het den paarden weinig inspanning kostte. Zij besteedden nog bijna twee uren, om dezen berg te bestijgen. De officier begon ongeduldig te worden.

'Wilt gij ons hier tot den morgen laten klimmen?' vroeg hij, den gids wantrouwend aanziende; 'of kunt gij uw woord niet gestand doen en vreest gij, daarvoor uit te komen?'

'Neen, senor,' antwoordde de Spanjaard met zachte stem. 'Integendeel, wij zijn dicht bij de plaats, waar ik zeker ben, te vinden, wat ik zoek. Laat het volk stil zijn en in één gelid marcheeren, zoodat zij op één kommando klaar zijn, 't in galop te zetten, om den vijand te omsingelen. Als de guerilla's van onze nadering iets bespeurden, konden zij ons in de donkerheid nog ontsnappen.'

Aangemoedigd door het uitzicht op een snellen en gelukkigen afloop der expeditie, volgde de officier dit voorschrift. Zij bevonden zich nu op de hoogte van den berg. De bodem was vlak en met heide bewassen, wat maakte, dat men het getrappel der paardenhoeven niet vernemen kon.

'*Los veo!*' zeide de Spanjaard met holklinkende stem. 'Ik zie hen! Daar gaat een man op en neer; dat is de schildwacht!'

'Gij moet kattenoogen hebben,' antwoordde de Fransche officier. ''t Is helsch, donker en ik kan pas den kop van mijn paard zien.'

'Daar! Daar!' riep de Spanjaard. 'Kommandeer galop, senor, of ze ontkomen 't nog weer.'

'*Au galop*!' riep de Franschman, zijn sabel trekkende.

De dragonders drukten den rossen de sporen in de zijden en renden voort. Evenwel waren zij nog geen honderd passen ver gereden, toen het getrappel der paarden eensklaps ophield en een gil van vertwijfeling in den donkeren nacht

opging. Daaronder liet zich duidelijk een vreugdekreet vernemen. In het volgend oogenblik was alles stil.

Den volgenden morgen vertoonde zich een gruwelijk schouwspel aan de inwoners der kleine stad Benevent, die, door eenige landlieden er van verwittigd, in scharen kwamen toestroomen. Aan den voet van een afgrond lagen, ettelijke honderd voeten hoog, de lichamen van dertig dragonders met hunne paarden, de meesten dood, allen gruwelijk geteisterd. Een man in boerendracht bevond zich onder hen; hij was dood, maar zijne verstijfde vingers sloten nog vast om den hals eens Franschen officiers, dien hij waarschijnlijk in den doodsangst had vastgegrepen. Men herkende hem als een inwoner van een naburig dorp. Zijn naam was Esteban Lanz.

De weinige dragonders, die nog leefden, werden naar 't naaste Fransche garnizoen vervoerd. Zij berichtten, dat zij tot het vangen van eenige guerilla's waren uitgetrokken geweest en op 't oogenblik, dat zij die dachten te overrompelen, door hun, in de donkerheid zeker 't spoor bijster geraakten, wegwijzer over een afgrond waren geleid, die voor hen allen zoo verderfelijk was geworden.

Men zond eene afdeeling uit, om de ongelukkigen te begraven, en de lijken van den luitenant Pisani, die het detachement gekommandeerd had, van den wegwijzer en van drie en twintig dragonders werden in één kuil gelegd. De afgrond achter Benevent draagt nog heden den naam van *Salto de los Franceses*, d.i. Franschensprong,' dien hij aan dit akelig voorval ontleende

Van stonden aan werd in Catalonië van den 'Onzichtbare' niets meer vernomen.

De ontmoetingen van een Hongaarschen vluchteling.

Ik had van het voorjaar van 1848 in het Hongaarsche leger gediend en bevond mij als overste bij de hoofdarmee onder Görgey, toen deze het bekende verdrag met de Russen sloot.

Na die verschrikkelijke gebeurtenis bij Vilagos besloot ik, van de vrijheid, die ons in de eerste dagen gebleven was, partij te trekken, om 't ongeluk te ontvlieden, dat boven onze hoofden zweefde. Mijn voormalige chef dacht even als ik; overste Szadtfridt en ik reisden met nog elf wapenbroeders den 13 Augustus 1849 uit Vilagos af. De overste had een rijtuig en twee paarden, ik had een rijpaard, wij allen droegen nog onze degens en de Hongaarsche uniform. Zoo kwamen wij naar Grosswardein, in welke omstreken toen bij de 52,000 Russen lagen. Deze echter, wel verre van ons als vijanden te behandelen, kwamen ons vriendelijk te gemoet; we moesten met hen drinken, werden als kameraden onthaald, zouden, naar het heette, in de Russische armee ingelijfd worden en werden langzamerhand ten volle gerust gemaakt, zoodat wij daar negen dagen bleven, om de terugkomst van den naar Petersburg afgezonden courier af te wachten, die orders ons betreffende halen zou. Plotseling echter werden wij van een dreigend gevaar uit onze gerustheid opgeschrikt.

Grosswardein is door de rivier in twee deelen gesplitst. Terwijl onze meeste kameraden in 't oostelijk gedeelte woonden, hadden wij beiden, de overste Szadtfridt en ik, ons in

een huis op den anderen oever ingekwartierd. Op een avond laat - we lagen al te bed - werden wij door een hevig kloppen op ons venster gewekt. Ik sprong op, opende het raam, keek naar buiten en herkende in den maneschijn onzen kameraad, Dr. Tsuck.

'Vrienden, staat op, redt u!' riep hij ons toe. 'Een vreeselijk onweer trekt boven onze hoofden saam.'

'Regent het al?' vroeg ik nog slaapdronken.

'Spot niet,' antwoordde hij half verstoord 'nu slechts de hoogste spoed uw leven nog kan redden.'

'Laat hem dan toch binnen, Manovill!' drong overste Szadtfridt. Ook ik begreep thans, dat de zaak ernst was, opende de huisdeur en liet Dr. Tsuck binnen. Hij zag er ontdaan uit en verhaalde ons, dat alle stafofficieren gevat waren, dat onder anderen generaal Lahner, die met hem in een kwartier had gelegen, reeds was weggevoerd, en dat wij ons haasten moesten, als wij ons nog wilden redden. Wij pakten haastig ons noodigste goed bijeen, lieten, om alle opzien te vermijden, het rijtuig en onze paarden achter en gingen in 't holle van den nacht te voet den weg naar Debreczin op. Ons gezelschap bestond weder uit dertien personen, daar onze kameraden zich aan ons hadden aangesloten. Den ganschen nacht dwaalden wij zonder leidsman rond en vonden eindelijk te Puspocki een Russischen voorpost, die ons aanhield en voor een Russischen overste bracht. Hij vroeg naar het doel van onze reis; wij antwoordden, dat wij thans na afloop van den oorlog naar onze woonsteden en betrekkingen terugkeeren wilden. De Rus antwoordde in 't Fransch en zich tot overste Szadtfridt richtende, dat hij ons plan wel doorzag, maar geenszins voornemens was, ons op te houden of hindernissen in den weg te leggen; hij wilde ons veeleer een voertuig en eenige kozakken tot be-

dekking voor onze vlucht medegeven. Wij namen zijn aanbod dankbaar aan en vervolgden onze reis. Heidens wezen ons eene ondiepe plek in de Theisa aan, wij waadden er door en bereikten na eenige dagen onaangevochten den oever van den Douau, daar wij zorgvuldig dorpen en steden vermeden en steeds onder den blooten hemel overnacht hadden. Thans ontsloegen wij de kozakken, die voor eenige guldens drinkgeld hoogst erkentelijk waren, en staken, daar wij geen ander middel vonden, op een kunsteloos samengesteld vlot over de rivier. Het eerste plaatsje, dat wij aan de overzij bereikten, was Donaupönteln. Hier ried ons de voorzichtigheid, ons van elkaâr te scheiden. Een troep van dertien reizende mannen moest de oogen trekken. Wij moesten ieder voor zich onze vlucht voortzetten. Het was een treurig afscheid. - Van mijne makkers heb ik nooit weder iets gezien of gehoord. Moge het lot hun even gunstig geweest zijn, als mijzelven!

Ik verschafte mij thans burgerlijke kleeding en haastte mij van de genoemde plaats naar mijne woonsteê, het stadje Vessprim, in de nabijheid van het Plattenmeer; want ik had gehoord, dat het door de Hongaren was bezet, en vermoedde, dat eene koene schaar een uitval uit Komorn gewaagd en Vessprim veroverd had. Mijne hoop zou bitter verijdeld worden. Het was avond, toen ik de stad en eindelijk mijn vaderlijk huis bereikte; met kloppend hart opende ik de hofpoort en de welbekende huisdeur, en trad vervolgens in de woonkamer, om als door den donder getroffen terug te deinzen. Om de tafel zaten drie Oostenrijksche soldaten en keken mij bij mijn binnenkomen verwonderd aan. Het was een geluk voor mij, dal ik mij burgerkleeding aangeschaft en de Hongaarsche uniform afgelegd had, en dat ik in dit gevaarlijk oogenblik mijne tegenwoordigheid van geest niet

‘Om de tafel zaten drie Oostenrijksche soldaten’

verloor. Ik riep haastig: ‘Ha, hij is hier niet!’ alsof ik iemand gezocht had. Meteen trok ik de deur bedaard weer toe, trad in de keuken en vond hier mijn vader. Hij herkende mij oogenblikkelijk en werd bleek van schrik. ‘Gij zijt des doods, als men u ziet!’ riep hij mij met gesmoorde stem toe. ‘Alle huizen, waaruit mannen in 't Hongaarsche leger dienen, hebben inkwartiering gekregen, om de terugkeerenden op te vangen. Die soldaten daar binnen wachten op u; alleen de snelste vlucht kan u redden; maak in Gods naam, dat gij wegkomt.’

‘Maar vader,’ wierp ik hem tegen, ‘ik heb noch pas noch geld: al mijn rijkdom bestaat in Kossuthnoten, en 't is onmogelijk, dat....’

‘Maak slechts, dat gij uit dit huis en buiten de stad komt,’ herhaalde mijn vader; ‘voor 't overige zal ik wel zorgen. Wacht voor de stad op mijn rijtuig, dal ik dadelijk uitzenden wil. En nu weg; de Heer bescherme u!’

Nog een weemoedige blik, nog een handdruk, en ik verliet, gebannen en vogelvrij, misschien voor eeuwig mijne vaderlijke woning. 't Was pikdonker. Vóór de stad verschool ik mij onder een boom en wachtte op het rijtuig. Eindelijk kwam het; ik stapte er in en reed in den snelsten draf op het Baconywoud toe, waarvan mijn vader groote stukken in eigendom toekwamem, over welke een daar eenzaam wonend jager het opzicht had. Naar dezen man vluchtte ik thans; 'k bereikte gelukkig zijne geheel alleen staande woning, en deze diende mij zes weken lang tot eene zekere schuilplaats. Ik kwam er enkel met den jager en met een rentmeester in aanraking, en deze lieden waren trouw als goud. Op een avond werd ik door een bekende verrast, die mij 2000 gulden reisgeld in goud en zilver overbracht en mij aanwijzingen tot verdere vlucht gaf. Hij berichtte mij, dat ook Komorn

zich had overgegeven en zoo de laatste steun van Hongarije gevallen was. Op mijne vraag, of hij mij ook een pas verschaft had, antwoordde hij, dat dit onmogelijk was geweest en hij zelf slechts met groote moeite een schriftelijk verlof had bekomen, om zich vier en twintig uren van zijne woonplaats te verwijderen.

In plaats daarvan had hij mij eene fatsoenlijke burgerkleeding meegebracht, zoodat ik mij voor een naar Italië reizend koopman uitgeven kon. Ik nam den Italiaanschen naam van Giovanni Battista aan, stak het Plattenmeer over en kwam gelukkig naar Groot-Kanisa en van daar verder, na verscheidene dagreizen, over de Mur en de Drave, naar Agram. Tot hiertoe waren mij nergens papieren afgevraagd geworden, ik wist echter, dat ik te Agram mijn pas zou moeten toonen, om een postkaart naar Marburg (in Stiermarken) te bekomen. Hier kwam het dus op list en sluwheid aan. Ik was in het beste logement afgestapt. Toen de knecht mij mijne kamers aanwees, vroeg ik hem: 'Apropos, weet gij ook, wanneer de diligence naar Marburg afrijdt?'

Hij gaf mij het uur op.

'Dan dien ik mij immers te haasten!' riep ik als verrast uit. 'Als gij lust hebt, een paar *thaler* te verdienen, zie dan gauw een kaartje voor mij te krijgen; ik ga onderwijl naar de politie en laat mijn pas viseeren.'

Twee thaler! Reeds het woord had een zilveren klank. - Dienstvaardig vloog de knecht naar de pesterij en was zoo gelukkig, een kaartje voor mij te krijgen. Ik wandelde intusschen bedaard de stad door, daar ik goede reden had, om mij van het passenbureau verwijderd te houden.

Op het bepaalde uur liet ik mijne bagage naar de diligence brengen, nam plaats en rolde op Marburg toe. Evenwel was nog slechts een gedeelte van het gevaar doorge-

staan. Ik wist, dat de politie zich te Marburg op 't uur onzer aankomst op haar post bevond, om de passen na te zien. Een eindweegs vóór de stad begon ik dus luid over hevige buikpijnen te klagen en begeerde uit te stijgen; doch de conducteur weigerde dit hardnekkig, maar liet woedend op zijne paarden losslaan; - wij rolden in wilde vaart de stad binnen. Toen wij stilhielden, sprong ik als een brullende leeuw uit het rijtuig en zocht, in plaats van het postbureau, een schuilhoek op, waar ik bleef, tot ik aannemen kon, dat de visiteurs zich verwijderd hadden. Goddank! zij waren weg, toen ik te voorschijn kwam. Thans liet ik mij eene kamer aanwijzen en peinsde op middelen, om verder te komen.

Ik kon vooreerst niet beter doen, dan mijn kunststuk met de daalders te herhalen. Het gelukte ook hier; de *kellner* uit het hôtel bezorgde mij een kaartje op den spoortrein naar Cilli. Ik dankte God, toen ik goed en wel in den waggon zat en de trein met razende snelheid voortvloog. Hierop overlegde ik, hoe ik te Cilli bij onze aankomst het vertoonen van een pas ontduiken zou. Toen wij stilhielden en terwijl de overige passagiers uitstapten, hield ik mij met mijne bagage bezig, sloot vervolgens, toen allen het rijtuig verlaten hadden, omzichtig de deur en bleef in den waggon. Keek iemand toevallig naar binnen, dan hield ik mij slapend Na verloop van ongeveer een uur hoorde ik, hoe zeker een van de stationsbedienden of conducteurs den naasten wagen opende en maakte mij op 's mans verschijning ook in den mijnen gereed. Ja wel, hij kwam ook bij mij. Ik snurkte als een os.

‘Ei, wat doet gij hier nog, heer!’ riep hij mij verbaasd toe, en schudde mij met alle geweld.

‘Zijn wij er dan al?’ stamelde ik, als slaapdronken.

‘Al over 't uur, heer. Gij moet wezenlijk at een zeer vasten slaap hebben.’

‘Ach!’ riep ik verschrikt, ‘dan heb ik misschien het uur van 't afrijden der diligence verslapen.’

‘'t Is althans hoog, hoog tijd,’ antwoordde de beambte. ‘Kom echter meê, misschien krijgen wij nog een kaartje.’

Zulks gelukte met behulp van den man ook werkelijk nog, en ik was andermaal aan het gevaar ontsnapt. Op soortgelijke wijze smokkelde ik mij door Laibach, waar mij weder mijn koliek redde. Den volgenden dag was ik behouden op den postweg naar Triëst.

Onderweg, op de wisselplaats, waar de reizenden doorgaans het middagmaal houden, noodigde ik den conducteur tot gast, om zoo mogelijk zijne vriendschap te winnen en gelukkig naar Triëst te komen. Ik onthaalde hem als een prins en was al spoedig met hem op den besten voet.

‘'t Is lastig,’ zeide ik hem, ‘dat ik morgen al dezen zelfden weg van vandaag voor een deel weer terug moet.’

‘Hoe zoo dat, mijn heer?’ vroeg hij verwonderd.

‘Och,’ antwoordde ik, ‘ik heb te Obschena dringende zaken af te doen (Obschena is eene plaats kort vóór Triëst), en moet in allen gevalle morgen van Triëst weer daarheen terug. Dat is dubbele moeite voor mij.’

‘Weet gij wat,’ zeî de conducteur voorkomend, ‘ik laat u thans op mijne verantwoording te Obschena uitstappen en geef u een bewijs, waarop gij morgen met de diligence tot naar Triëst kunt doorrijden.’

Dat was 't juist, wal ik verlangde!

‘Ge doet me daardoor een wezenlijken dienst,’ zeide ik hem. ‘Jongen, nog eene flesch!’

Ik vulde de glazen opnieuw en wij klonken.

‘En mijne bagage, vriend conducteur, laat gij zeker wel in *'t Hôtel National* brengen?’ vervolgde ik.

Ook dit beloofde mij de vriendelijke man, doch toen ook

drong hij op vertrekken aan, om tijdig aan te komen. Wij stapten in. Te Obschena verliet ik het rijtuig, en ik wandelde vandaar door de wijn- en boomgaarden naar Triëst, waar mijne bagage onderwijl reeds was aangekomen.

Daar lag zij voor mij, de ruime, vrije zee! In gedachten verdiept stond ik aan het strand en wierp verlangende blikken op de golvende vlakte, mij de vlerken eener meeuw of althans een snel vaartuig wenschend, dat mij veilig naar de gastvrije kust van Engeland of naar eenig ander onzijdig rijk overbracht. Ach, schepen lagen er genoeg in de haven; doch geen enkel voor mij, den man zonder pas! - -

Volle tien dagen bleef ik in Triëst, al vruchteloos naar eene gelegenheid tot ontkomen uitziende. Ik besloot, nogmaals de macht van het goud te beproeven, en kwam opzettelijk iederen avond eerst na poortsluiten in mijn hôtel terug, om den portier, die mij opendeed, dan telkens een goed drinkgeld in de band te duwen. De goede sukkel verbeelde zich in 't eind, dat ik geen gewoon koopman, maar een verkleede lord of de een of ander Russische prins was, en had het uiterste respect voor mij. Dat was het, wat ik woû. Op een avond noodigde ik den portier, mij op mijne kamer te bezoeken. Ik was besloten, mij aan dezen mensch toe te vertrouwen. Zoodra hij door zijn collega was afgelost, kwam hij de trap opvliegen, tikte aan en trad vrij wat verlegen en bedremmeld binnen. Ik drong hem, te gaan zitten; doch slechts met moeite gelukte het mij, zijne beschroomdheid te overwinnen. Deze ging nogtans spoedig voorbij, toen ik nu begon hem mijne geschiedenis te vertellen, en hem ten slotte bad, mij een pas en eene plaats op een schip te verschaffen.

‘Een pas?’ riep hij verbaasd. ‘Denkt gij dan. dal ik mij

voor u aan de galg zal brengen? 't Is onmogelijk, hoe gaarne ik u ook van dienst zou wezen.'

Ik ontstelde en had bijna berouw, mij aan hem te hebben toevertrouwd. 'Verraad mij dan toch maar niet,' voegde ik hem ernstig toe. 'Ik heb op uwe eerlijkheid vertrouwd.'

'Wees gerust,' zeide hij, 'ik wil voor u doen, wat ik kan. Een pas kan ik u niet bezorgen, maar misschien toch wel eene plaats op een schip.'

Hiermede moest ik tevreden zijn. - De brave portier hield woord. Reeds den volgenden middag na tafel riep hij mij onder vier oogen.

'Heer,' voegde hij mij haastig toe, 'er doet zich eene gelegenheid tot redding voor u op, maar gij moet haar aangrijpen, al ziet gij er ook tegen op.'

'Ik doe alles, wat gij wilt, als ik slechts wegkom.'

'Zie daar naar de haven,' vervolgde hij triomfeerend. Daar ligt de Oostenrijksche rijksstoomboot Maria Anna; zij vertrekt morgen naar Afrika; met die moet gij weg.'

'Op de Maria Anna?' antwoordde ik; 'maar hoe is dat mogelijk? Gij hebt mij immers zelf gezegd, dat de politie tot het laatste oogenblik op ieder vertrekkend schip blijft, om de passen der passagiers te onderzoeken, en dat zij eerst bij 't afscheidsschot het vaartuig verlaat. En dan nog op een Oostenrijksch oorlogschip?'

'Dat alles doet er niet toe,' riep hij. 'Gij zult niet als passagier, maar als k o k meêgaan. Laat mij bedaard uitspreken; ik weet, wat gij zeggen wilt. Zie, de scheepsdokter is een bekende van mijne vrouw; hij is daar juist bij ons en vroeg mij, of ik hem geen goeden kok aan de hand kon doen; de tegenwoordige scheepskok was een schobbejak en altijd dronken. Daarop heb ik terstond ja gezegd, en 'k heb u dien post toegedacht. Ge moet kok worden.'

‘Kok?’ riep ik in de hoogste verbazing. ‘Kok? Ik kan niet eens soep koken.’

‘Des te beter, dan jaagt men u in de eerste haven weder weg.’

‘Maar buitendien zal men toch nog papieren van mij vragen.’

‘Laat dat aan mij over. De omstandigheden zijn u gunstig. Ik heb al een mooi sprookje verzonnen. Voor eenige dagen is de graaf Telakini in 't gebergte beroofd geworden en tot op 't hemd uitgeplunderd; hij was genoodzaakt, zijne bedienden te laten gaan. Gij zijt zijn kok, de kok van den comte de Telakini, en morgen scheepskok op de Maria Anna. - Wat papieren! Bij een man, die door de roovers is uitgeschud, zoekt men geen papieren. Zij zijn u met al het overige ontstolen geworden.’

Zijne welsprekendheid sleepte mij mee.

‘Terstond stel ik u aan mijn dokter voor,’ riep hij lachend. ‘Die springt zeker een voet hoog in de lucht, als hij zijn nobelen loekomsligen etenbederver ziet.’

Ik kon mij zelf van glimlachen niet onthouden bij de gedachte, hoe ik er in een kort buisje, met een wit schortje voor en braadpan of kooklepel in de hand, die zoo lang den degen had gevoerd, wel uitzien zou. - ‘*Eh bien*,’ dacht ik, ‘ge hebt uw leven lang het vuur niet gevreesd; moed maar, jongen!’

Zoo liet ik mij dus aan den scheepsdokter voorstellen.

‘Giovanni Battista, kok van den graaf de Telakini!’

Ik maakte eene diepe buiging.

‘Zoo, mijn zoon, gij wilt dus dienst bij ons nemen?’ zeî da dokter, een klein, woldoorvoed manneke. ‘Dat is braaf. Kom maar dadelijk mee naar den kommandant, majoor Haddeck.’

Graaf Haddeck, de kommandeur der gewapende rijksstoomboot, kuierde knorrig en brommig op het achterdek heen en weer, want hij had dien middag erbarmelijk slecht gegeten. 't Gelaat van zijne excellentie klaarde nogtans dadelijk op, toen de dokter hem mij, den ervaren kok van een bekend hoog personage, met niet weinig zelfvoldoening voorstelde.

'Dat is heerlijk!' riep de graaf. 'God loone de schurken, die graaf Telakini uitplunderden! - Welnu, en hoeveel vraag je wel in de maand?'

Een nieuwe steen des aanstoots voor mij. Van verre of van nabij wist ik niet, wat een kok al zoo gewoonlijk in de maand verdiende.

'Vijftien gulden,' riep ik, op goed geluk af.

'Je bent een dwaas,' zeî hij zeer vriendelijk.

'Dat is te weinig op zee. Je zult dertig gulden hebben, en hier heb je dadelijk wat handgeld.'

Hij drukte mij iets in de hand. 'En wanneer kun je in dienst treden?'

Ik overlegde, dat de Maria Anna eerst morgen in zee stak, en dat ik dus reeds dien eigen avond een proefje van mijne kookkunst zou hebben af te leggen, als ik terstond in functie trad.

'Met uw welnemen,' antwoordde ik, 'morgen'

'Nu ook goed. Maar je hebt vooraf nog inkoopen te doen; hier zijn honderd gulden - (hij haalde eenige banknoten uit zijne portefeuille,) - vergeet niets, doe je zaken goed en zorg, dat nergens gebrek aan komt op onze tafel.'

Ik werd met de sloep weer naar wal geroeid en liep op een draf naar mijn goeden vriend, den portier.

'Raad nu eens, wat ik doen moet!' riep ik hem toe. 'Ik ben kok, 'k heb van graaf Haddeck honderd gulden, om in

te koopen, en.... de drommel hale me, als ik weet, wat men voor een kapiteinskeuken al noodig heeft. Geef gij mij raad, goede vrind! of ik raak zelf in de soep.'

Vergenoegd, dat zijn plannetje zoo goed was gelukt, wreef hij zich de handen en antwoordde vervolgens: 'Moed maar! Gij kent toch wel eetbare dingen, koop daarvan maar gerust in, ik heb geen tijd, om mee te gaan. Wal ik u echter vooral raad, - koop een kookboek.'

Hij had gelijk, en 't was mijn geluk, dal ik zijn raad volgde. Ik liep dadelijk naar een boekwinkel en kreeg daar: 'Prins Schwarzenbergs Lijfkok'.... een echt classiek werk!

Vervolgens ging ik naar de markt. Het eerste, dat ik zag, was eene vrouw, die eene groote mand eieren te koop had.

'Hm, eieren!' dacht ik. 'Die komen te pas. Hoeveel voor die mand, vrouwtje?'

'Drie gulden, heer.'

'Wat goedkoop!' sprak ik bij mijzelf. - 'Hier, vrouwtje, zijn drie gulden, en bezorg me nu de eieren aan boord van de Maria Anna.'

Verder zag ik een boer met hoenders. 'Wat vraag je voor die vogels?'

'Er zijn vier dozijn,' antwoordde de kerel. 'Voor acht gulden wil ik ze laten.'

'Goed, breng ze op de Maria Anna! En verder ging ik. Voor mij stond een geweldig vat zuurkool.

"Zuurkool?" Daar zijn de heeren officieren dol op. - Ook de zuurkool werd gekocht.

Ik baarde dra opzien op de markt door mijne groote inkoopen en wijl ik niet dong, maar wat men vroeg in klinkende munt betaalde. Nu kwam eene fruitvrouw met meloenen toe.

“Die zijn goed tot dessert,” dacht ik. “Bovendien houd ik er zelf razend voel van.”

Een dozijn of wat er van en een mand artisjokken wandelden naar boord.

Daar ik vroeger lang in Italië geleefd en gezien had, dat de Italianen veel met uienslâ ophebben, zag ik naar uien om, en ik kreeg die ook. Op eens viel mij in, dat ik de hoofdzaak, het vleesch, vergeten had. Ik haastte mij naar een slager.

“Wat kost het pond?”

“Zes *kreuzer,* heer.”

“Geef mij dan rund-, kalfs- en schapevleesch; van 't rundvleesch vijf en twintig - neen, vijf en veertig pond soepvleesch en honderd pond om te braden, van kalfsvleesch.... enz.”

Niet zonder opzet richtte ik mijne vraag zoo in. Ik dacht: de slager weet beter dan gij, wat vleesch tot koken en wat tot braden past, en dus kunt ge hier voorloopig een lesje van hein nemen.’

Vervolgens sjokte ik weer naar de markt, en kocht groenten, meel, grutten en melk in. Ik dacht mijn hoofd gek, om mij alle dingen te herinneren, die ik ooit gegeten had, zocht mij de ingrediënten er toe te verschaffen en deed mijn best, om niets te vergeten.

Eindelijk kwam ik doodmoe en bezweet bij mijn goeden vriend den portier terug en vertelde hem, wat ik had ingekocht.

‘Maar 't voornaamste hebt gij vergeten,’ zeide hij.

‘En dat is?’

‘Wel, als ge voor kok wilt spelen, dient ge immers toch ook als kok gekleed te zijn. Koop drie witte schortjes, een dozijn servetten en handdoeken, en een witte slaapmuts of wat.’

Ik lachte, liep weder de stad in en equipeerde mij vol-

gens zijn voorschrift. Daarop ging ik moe en mat te bed en droomde van niets, dan van kookketels en braadpannen.

Den volgenden morgen ging ik aan boord. Mijn voorganger, de altijd beschonken kok, gaf mij de sleutels zijner kajuit over en wijdde mij plechtig in mijn ambt in. Hij ging nog eens met mij in de keuken, denkelijk om van die hem lief geworden plaats afscheid te nemen. Toen ik daar die vele potten, pannen, ketels en kastrollon zag, werd het mij weer vrij wat benauwd om het hart. Ik moest door list zien te vernemen, waartoe zij bestemd waren.

'Wat hebt ge hier met deze pan gedaan?' vroeg ik dan mijn voorganger.

'Wel, natuurlijk, ik heb er vleesch in gebraden.'

'En ik zal er soep in koken; daar past ze beter toe,' antwoordde ik met groote waardigheid.

Nu viel mij een ding in handen, dat ik maar volstrekt niet wist open te krijgen.

'Maak dat eens open,' riep ik driest. 'Ik moet zien, of alles van binnen zuiver en proper is.'

De kok voldeed aan mijn verlangen, en in een kwartier tijds leerde ik veel, zeer veel van hem. 'Maar,' zeî ik eindelijk, ''t zal tijd worden, om aan het ontbijt te denken. Wat hebben de heeren zoo al het liefst?'

'Ei, karbonades en eiervla.'

Op dit oogenblik kwam de dokter bij ons. 'Wat, ben je nog hier?' riep hij mijn voorganger toe. 'Maak, dat je weg komt, kerel, want zoo dadelijk gaal het anker op.'

Met een bedroefd gezicht sloop de arme drommel weg, en werd naar wal geroeid, terwijl ik in mijne kajuit alleen bleef. Ik hoorde de ankers opwinden, en wij staken in zee.

Thans was het tijd, om den Lijfkok van prins Schwar-

zenberg te raadplegen. Ik sloeg 't recept op van karbonades, hoe men die in papieren zal braden.

'Neemt karbonades van schape- of kalfsvleesch, en laat die all ze gewasschen zijn wat kloppen of met een mes hakken om malsch te worden. Neemt dan wat gestooten beschuit en gehakte peterselie en doet dat ondereen;' enz., enz., enz.

Ik weet niet, hoe ik mij niettegenstaande mijn nauwkeurig bestudeeren van dit recept en van dat voor de eiervla uit de zaak zou gered hebben, had de hemel mij niet op dit kritiek oogenblik twee waarachtige beschermengelen toegezonden, en wel in de gedaante van twee eerlijke pikbroeken, die zich mij geheel onverwachts als koksmaats kwamen voorstellen. Ik ware hun gaarne om den hals gevlogen; doch ik bleef mezelf meester, verschanste mij achter mijne waardigheid en begon koelbloedig mijne orders te geven, terwijl ik heimelijk al hunne bewegingen nauwlettend gadesloeg. De jongens waren door lange oefening in alles ingewijd; - ik was gered.

Het ontbijt beviel aan de heeren en men prees mij. Nu echter kwam de beurt aan het middagmaal, en dat was nog wat ergers. Mijne getrouwen, de Lijfkok van Schwarzenberg en de twee matrozen, lieten mij echter ook hier niet in den steek; ik deed mijn uiterste best en kwam eindelijk zoo ver, dat ik opdragen kon. Met beving en siddering wachtte ik het oordeel der kenners over de eerstelingen mijner kookkunst. Ik had enkele gerechten toebereid, die ik zelf in mijn leven niet gezien of gegeten had, en angstig vroeg ik mijzelf af, of die spijzen er wel zoo uitzien zouden, alsof een andere kok ze had klaar gemaakt? Of kleur en kruiderij bij de officieren geen twijfel zou opwekken?

''t Ging nogtans beter, dan ik verwacht had; mijne fabri-

katen vonden algemeenen bijval. ‘Zoo goed heb ik in lang niet gegeten,’ zeî graaf Haddeck onder 't afnemen der tafel met een vergenoegd gezicht. - ‘En ik ook niet,’ verklaarde de dokter, terwijl hij zich behagelijk den buik streek. Deze lofspraak gaf mij moed en vertrouwen voor 't vervolg, en toen de zon 's avonds gloeiend in zee onderdook, kon ik op 't einde van den eersten dag, dien ik als scheepskok doorleefd had, veilig zeggen: ‘Waarlijk, ik heb nog veel gauwer koken, dan eten geleerd.’

Intusschen kwamen wij al verder op de Adriatische Zee. De eene dag volgde den ander, ik bleef frisch on gezond, hoewel ik te Triëst gehoopt had, de zeeziekte te krijgen en daardoor van de waardigheid en den last van scheepskok ontslagen te worden. Mijn lichaam was door vroegere zeereizen gehard.

Ik heb vergeten, te zeggen, dat aan boord van de Maria Anna ook twee dames waren. Op een middag aan tafel zeiden zij, wel eens roomspritsen te willen hebben, en de kapitein beloofde haar die. Mij liet mij roepen.

‘Hoor eens, Battista,’ zeide hij mij, ‘hier de dames spraken daar over roomspritsen. Die hebt gij’ - sedert ik hem zoo bevredigende proeven van mijne edele kunst had gegeven, jijde hij mij niet meer, - ‘die hebt gij bij Telakini zeker ook wel eens gemaakt.’

‘Roomspritsen?’ zeî ik eenigszins verlegen. ‘O ja, roomspritsen! Ik zal er voor zorgen.’

En in de hoop van ook dit artikel in den Lijfkok te vinden, haastte ik mij naar de keuken en sloeg het boek mijner wijsheid op. Hij schreef mij voor:

‘Neemt schaars een pintje room; laat die eerst aan de kook komen; dan anderhalf pond bloem daarin gestrooid,..... is heel goed.’

Ik prentte mij het vrij lange recept, waarvan hier slechts kop en staart wordt vermeld, doch dat men in elke ‘Volmaakte Keukenmeid’ in zijn geheel kan nalezen, terdeeg in het hoofd, lag er den ganschen nacht over te denken en ging den volgenden morgen moedig aan 't werk. De spritsen vielen bijzonder goed uit en ik behaalde er alle eer mee.

‘Beter spritsen eet de koning van Pruisen niet,’ verklaarde graaf Haddeck, en graaf Haddeck wist opperbest, wat al of niet goed smaakte.

Zoo kookte ik er dag aan dag moedig op los; de lijfkok redde mij uit alle nooden. Wij landden op verschillende plaatsen, om kolen in te nemen, maar mochten zelven anders niet aan wal gaan, daar te Triëst de cholera heerschte. Op den achttienden dag van onze vaart bereikten wij 's avonds Malta.

Na korten tijd kwam de Oostenrijksche consul niet een beëedigden arts aan boord, om zich te overtuigen, dat wij geene cholera-kranken hadden. Daar wij allen gezond waren, kregen wij vergunning, om het land te betreden.

Den volgenden morgen al zeer vroeg stelde de dokter mij opnieuw honderd gulden ter hand en droeg mij op, versche levensmiddelen te koopen, maar met klokslag zeven weer aan boord te zijn, daar de dames reeds voor negen uur ontbijten wilden, om dan een uitstapje op het land te doen. Ik stak het geld bij mij en stapte in de sloep met het vaste besluit, om niet naar de Maria Anna terug te keeren.

De twee matrozen, die mij aan land geroeid hadden, beval ik aan 't strand op den voorraad, dien ik ging inkoopen, te wachten. Bij mijzelf echter dacht ik: ‘Gij kunt lang wachten, voor gij mij of mijne inkoopen wederziet.’

Toen ik de poort van Malta doorging, viel mij een jong, fatsoenlijk gekleed man in het oog, dien ik besloot aan te spreken.

‘Kunt gij mij een weg om uit Malta te komen aanwijzen?’ vroeg ik hem.

Hij zag mij verwonderd aan en antwoordde: ‘Heer, weet gij niet, dat Malta een eiland is? Hoe komt gij er bij, mij zulk eene vraag te doen?’

Ik bedacht, dat de grond, waarop ik wandelde, onder de machtige bescherming van Engeland stond, en besloot, mij aan den jongen man, die mij vertrouwen inboezemde, te ontdekken. Ik noodigde hem beleefd uit, mij in een café te vergezellen en eene flesch wijn met mij te drinken, daar ik hem iets te zeggen had.

Hij volgde mij haastig, wellicht door nieuwsgierigheid aangedreven, en weldra zaten wij in een klein vertrekje alleen.

‘Maar, mijnheer, zijt gij een moordenaar, dat gij zoo gejaagd schijnt?’ vroeg hij mij gespannen.

‘Neen,’ antwoordde ik hem, ‘ik ben geen moordenaar, maar een Hongaarsche vluchteling. De nood heeft mij gedwongen, als kok aan boord der Ooslenrijksche stoomboot te gaan, die ginds in de haven ligt. Ik heb echter besloten er geen voet meer op te zetten, maar mij zoo mogelijk eenige dagen op dit eiland te verbergen, en als gij mij daartoe behulpzaam kunt wezen, zal dat uwe schade niet zijn.’

‘Een Hongaar?!’ riep de Maltezer verbaasd. ‘Dan hebt gij niets te vreezen, dan staat gij onder Engelsche bescherming.

He, hospes,’ vervolgde hij en riep den huiswaard binnen, ‘herhaal aan dezen heer de order eens, die ten aanzien van Hongaarsche vluchtelingen aan ons gouvernement gekomen is.’

‘Is een Hongaar hier?’ vroeg de waard.

‘Dat doet niets tot de zaak; beantwoord mijne vraag slechts.’

‘Welnu, de Hongaarsche vluchtelingen moeten beschermd en, zoo zij dat verlangen, naar Engeland overgebracht worden,’ zeide de man.

Er viel mij een steen van het hart. Met van vreugde bevende stem wendde ik mij tot den jongen man en verzocht hem, mij naar 't bureau der Maltezer politie te brengen. Hij was daar dadelijk bereid toe.

Toen ik den directeur van politie mijne gansche geschiedenis verteld had, zei hij vriendelijk tot mij: ‘Wees volstrekt niet ongerust; gij zijt volmaakt veilig. Maar ik kan slechts eerlijke mannen beschermen. Gij zijt achttien dagen kok geweest en hebt gelden tot inkoop ontvangen; ga dus bij den Onstenrijkschen consul en leg hem rekenschap af. En om u ten volle gerust te stellen, wil ik u eene bedekking medegeven.’

Hij schreef een brief, dien ik den consul overhandigen moest, en schelde vervolgens, waarop twee politiedienaren binnenkwamen.

‘Breng dezen heer bij den consul van Oostenrijk en dan hier weer terug,’ zeide hij hun, en wij gingen.

Toen ik in gezelschap van de twee beambten bij den consul aankwam, geloofde deze, dat ik buitensporigheden begaan had. ‘Hoe is 't kerel, wat heb jij uitgevoerd? Dronken geweest en ruzie gezocht, he?’ voegde hij mij barsch toe.

Ik gaf hem bedaard den brief van den directeur van politie over en zag, terwijl hij las, toevallig op eene pendule, die voor mij stond. De wijzer stond op half twaalf. Ik moest onwillekeurig glimlachen, daar ik aan de dames en haar ontbijt dacht.

De consul werd onder het lezen beurtelings bleek en rood. Hij beet zich op de lippen, hij vloekte en was radeloos, want zulk een geval was hem in zijne practijk nooit voorgekomen.

‘Wat zal graaf Haddeck zeggen? Ik moet eerst graaf Haddeck spreken!’ riep hij eindelijk. ‘Ik wil hem dadelijk schrijven. Gij kunt zoo lang in mijne voorkamer gaan, maar laat dat volk buiten.’

Ik deed, zooals bij zeide, en wierp mij in 't kostbaar gemeubeleerde vertrek op de sofa, terwijl mijne dubbele schildwacht voor de deur post vatte. Ik dacht over mijne zonderlinge lotgevallen na, en verheugde mij, eindelijk zoo ver in zekerheid te zijn.

Daar wordt getikt. Ik roep binnen en voor mij staat - majoor graaf Haddeck, kommandant van de gewapende rijksstoomboot Maria Anna.

Bedaard blijf ik op mijne plaats zitten.

‘Ben je dol en razend, kerel!’ voegt de graaf mij buldetoe. ‘De dames hebben nog niet ontbeten en jij ligt daar te luieren.’

‘Van dat “kerel” en van uw “jij” verzoek ik in 't vervolg verschoond te blijven,’ antwoordde ik hem koeltjes en bleef rustig zitten.

‘Dat je de donder hale!’ tierde de graaf.

Hij had zoo hard geschreeuwd, dat de consul het daarnaast wel hooren moest en ijlings toekwam.

‘Goeden morgen, heer majoor.’

‘Verbeeld u eens, consul, de dames hebben nog niet ontbeten, en mijn verdoemde kok ligt hier, alsof hij niets te doen had.’

‘Wees toch zoo goed en neem plaats, heer majoor.’

‘Stel u voor, mijne dames zitten te wachten op dezen schobbejak!’

Terwijl hij zoo raasde, zat ik, naar Hongaarsche manier, bedaard aan mijne knevels te draaien. De consul begreep, dat het noodig was, den graaf alles mede te deelen, voor-

dat men een verstandig woord met hem spreken kon. Hij zeide hem dus in korte woorden, dat ik geenszins een kok, maar een Hongaarsch officier en vluchteling was.

'Wat? Hongaarsche officier? Houd hem hier vast, ik ga eene patrouille halen en sleep hem weer naar boord terug.'

'Gij dient te bedenken, heer majoor,' antwoordde de consul, 'dat wij ons niet op Oostenrijkschen bodem bevinden en ik geen macht over dezen heer heb. Buiten wacht eene sauve-garde op hem, om hem naar den directeur van politie terug te voeren. Bij dien moet gij u vervoegen en uw heil beproeven.'

De graaf zag eindelijk, na veel vloeken en tieren, dat er niets anders voor hem opzat, en vergezelde mij, bleek van woede, naar den directeur, terwijl de politiedienaars eenige passen achter ons aan gingen. Het volk meende, dat wij geduelleerd hadden en daarom werden opgebracht. En waarlijk, graaf Haddeck zag daar boos genoeg toe uit.

De directeur ontving ons met een spotachtig lachje.

'Maar verbeeld u eens, mijnheer, deze kok geeft zich voor een officier uit en wil mij in den steek laten. Ik heb twee dames aan boord en kom zonder kok in doodelijke verlegenheid.'

'Ik kan dezen heer evenwel niet dwingen, in uwen dienst te blijven,' antwoordde de directeur; 'maar, naar ik hoop, zal hij u voor de overvaart dankbaar zijn.'

Ik boog mij.

'Ik geef mijn woord van eer, hem hier goed en wel terug te brengen, als hij mij enkel naar Afrika vergezellen en mij niet zonder kok laten wil,' zeî de graaf thans met een sluw gezicht.

'Heer directeur,' nam ik het woord, 'zijne majesteit de keizer Ferdinand heeft ons niet zijn woord van eer, maar

zijne handteekening gegeven en toch zijne beloften niet gehouden, en hoe veel minder zal een van ons nu op de beloften van majoor graaf Haddeck bouwen.'

De graaf had mij wel met zijn degen willen doorboren, gelijk hij het met zijne blikken deed.

'Neemt plaats, mijne heeren,' zeî de directeur; 'wij willen aan den twist een einde maken.' - Hij wendde zich tot mij: 'Gij hebt geld van den heer majoor ontvangen?'

'Ja,' hernam ik, 'honderd gulden te Triëst en honderd gulden hier.' 'En waar is dat geld?'

'Dat, hetwelk ik te Triëst ontving, is uitgegeven, het andere is hier.' Ik gespte mijn gordel los en telde honderd gulden uit.

'Hoe lang waart gij als kok op de Maria Anna?' 'Laat dat rusten, heer directeur,' zeide ik. 'Neen, alles moet geregeld worden.' 'Nu, achttien dagen,' zeide ik, 'en mijn maandloon was dertig gulden.'

Hij nam achttien gulden van de honderd af en gaf ze mij. Ik verzocht, die aan mijne beschermers, de beide politiedienaren te mogen geven, en hij stond zulks toe.

'Hebt gij ook nog goederen op de Maria Anna? Schrijf mij alles op.'

Ik schreef op: 'Een reiskoffer, een kookboek, drie witte voorschootjes, zes dito slaapmutsen, enz.' - De directeur zond een bode, wien ik den sleutel van mijne kajuit medegaf, naar het schip en verzocht den majoor, zoo lang bij hem te blijven. De bode kwam spoedig terug, verhaalde hoe vreemd men had opgehoord, toen hij naar de goederen van den heer overste-luitenant had gevraagd, en bracht mijn eigendom mede. De graaf zat nog altijd op zijn stoel, stom van kwaadaardigheid.

'Vermist gij iets?' vroeg de directeur mij.

'Slechts eene kleinigheid; een zilveren cigarenpijpje.'

‘Loop terug, Giovanni, roei naar boord en zeg, dat de majoor eerst terugkomt, als dat cigarenpijpje gevonden is.’

De bediende gehoorzaamde, en weldra was ik in het bezit ook van deze kleinigheid.

‘Zoo, dan is de zaak nu afgedaan,’ sprak de directeur. ‘Ik heb de eer, uw dienaar te zijn, heer majoor. - Heer overste, gij zult nog wel eenige dagen hier vertoeven; neem uw intrek in 't Hôtel di Minerva; wij ontmoeten elkaar zeker nog.’

Zoo liet hij ons gaan; de majoor keerde op zijn schip terug, en ik zocht mijn logement op. Tien dagen bleef ik op Malta en ontving de bezoeken van vele aanzienlijke Maltezers, wien ik niet genoeg van Hongarije en van onzen worstelstrijd verhalen kon. Op den tienden dag kwam ook de vriendelijke directeur van politie bij mij. Met mij alleen, deelde hij mij iets mede, dat aan mijn verblijf een einde maakte.

‘Een vriend van mij en van u,’ zeide hij, ‘heeft mij opmerkzaam gemaakt, dat de matrozen van de Maria Anna, die hier nog altijd in de haven ligt, avond op avond de straten doorkruisen. Tegen openbaar geweld kan ik u beschermen, maar niet tegen hinderlaag of sluipmoord. Gij kunt opgelicht en gekneveld naar boord gesleept worden. Volg mijn raad en vertrek zoo spoedig mogelijk. Er ligt eene Fransche stoomboot in de haven, ik zal u daarop eene plaats bezorgen, en gij reist naar Turkije.’

Ik drukte den braven man de hand, dankte hem voor zijne deelneming en nam zijne aanbieding aan. Hij hield woord; - nog dienzelfden dag nam ik afscheid van hem, besteeg de boot en reisde, om mij aan mijne lotgenooten, de overige Hongaarsche vluchtelingen, aan te sluiten, naar Constantinopel.

De drie monarchen.

Een jong Russisch zeeofficier, die den keizer Alexander I nooit gezien had, werd in 1815 met depêches naar Weenen gezonden, waar de keizer zich op het congres bevond. De officier komt te Weenen, maar is verleden hoe tot den keizer door te dringen. Toevallig treedt de monarch, eenvoudig gekleed, uit zijn paleis en ziet den marine-officier op en neder stappen. ‘Zoekt gij iemand?’ vroeg de keizer hem. ‘Ei zeker,’ antwoordt de Rus, ‘ik kom met depêches aan keizer Alexander. Nu heeft men mij naar het paleis gewezen. Maar daar ik pas aankom en niemand ken, ben ik verlegen, hoe hem te spreken te krijgen.’ De keizer schept behagen in het voorkomen van den jongman. ‘Gij vindt den keizer nu niet,’ zeide hij; ‘hij is uitgegaan. Over een paar uren zal hij terug zijn.’ Het gesprek is aangeknoopt en wordt op gullen toon voortgezet. De czaar, dien de officier voor een Russisch officier houdt, doet onderzoek naar zijne familie, zijne betrekkingen en vooruitzichten; hij verneemt met belangstelling, dat deze reeds zeer jong in dienst gekomen en nog nooit ten hove geweest is. Na eene wandeling zegt hij eindelijk: ‘Geef nu uwe depêches hier; want ik ben de keizer zelf.’ ‘Gij keizer Alexander? Ha, ha! 't is mij veel eer kennis te maken!’ ‘Ik verzeker u, ik ben de keizer van Rusland.’ ‘Waarlijk.’ Nu, kan ik wel zeggen, dat ik de keizer van China ben.’ ‘Gij de Chineesche keizer?’ ‘Ei, waarom niet?’ Alexander lacht en scherst vroolijk voort, tot de koning van Pruisen, eveneens te voet en alleen, een hoek omkomt. De keizer snelt hem te gemoet en zegt hem iets in het Duitsch, keert zich om en roept den zeeofficier toe: ‘Dat treft recht goed; gij kunt nu ook den koning van Pruisen leeren kennen. -

Sire, een officier van mijne marine, dien ik de eer heb, uwe Majesteit voor te stellen.' 'Nog mooier!' roept de zeeman; 'gij de koning van Pruisen, gij de keizer van Rusland, ik de keizer van China, drie monarchen, die zich mogen laten zien! Waarom niet? - Nu, hoe gaat het met de Pruisische zaken? Wat nieuws uit Berlijn? Op mijn woord, uw voorvader, de oude Frits, was een groot held, zoo goed als uw stamvader de groote Peter,' zeide hij met eene buiging tot Alexander; 'maar ze zouden toch licht niet gedaan hebben, wat mijn grootvader deed, die zich bij Tschesme in de lucht liet springen, om zich uit de handen van de Turken te redden. Hij zei dit op zulk een lossen toon, dat de monarchen hartelijk lachen moesten. Men kwam nu juist een wijnhuis voorbij en de zeebonk noodigde beiden uit, het gesprek ouder een glas wijn voort te zetten. Het zonderlinge geval verleidde de vorsten, en alle drie traden binnen. 'Op uwe gezondheid, broeder!' zei Alexander tot den koning van Pruisen. 'Er ontbreekt slechts een salvo, om den toast te maken, zooals het behoort,' hernam deze. 'Daar is raad voor!' riep de officier, haalde een pistool uit den gordel en loste die. Dat schot verwekte opzien; de monarchen sprongen op en haastten zich, het huis te verlaten, zoodra de officier, die hen volstrekt niet wilde laten meebetalen, het gelag had voldaan. Dicht bij het paleis ontmoetten zij den hertog van, door wiens toespraak de zeeman eindelijk begreep, dat hij toch werkelijk twee der machtigste monarchen onthaald had. Men kan zich zijne verslagenheid voorstellen. Hij wilde den keizer te voet vallen; doch deze stelde hem gerust en verzocht thans, om uitlevering der depêches.

Den volgenden dag werd hij *als kapitein* aan des keizers tafel genoodigd.